

ISKRA

Interesno združevanje

Na kolegiju glavnih direktorjev (o tem podrobneje poročamo na drugem mestu) je bila v ospredju razprava o tako imenovanem interesnem združevanju sredstev naših delovnih organizacij na ravni SOZD. Tudi doslej smo združevali sredstva po samoupravnem sporazumu za ravni SOZD, namenjena za osvajanja tujih trgov, marketing, skupne službe in podobno, vendar je vse to doslej potekalo kljub samoupravni preobleki v bistvu nekako budžetsko. Za prihodnje leto pa bo to združevanje potekalo nekoliko drugače, bolj tržno naravnano, oz. v bistvu se bo bolj približalo temu, čemur pravimo interesno združevanje.

Vsekakor pomeni interesno združevanje za zgoraj omenjene namene korak naprej, tako v smislu gospodarske reforme, kot tudi bistva tega združevanja: gre za to, da združujemo sredstva zares za natanko določene namene, pri čemer vsak ovrednoti svoj interes brez prisile in obveznosti, zavedajoč se pri tem, da zavestno združuje in vplaga svoja sredstva v natančno določene dejavnosti in od tega pričakuje tudi določene koristi in uresničitev svojih interesov. V tem smislu pa se tu zdaj zares končuje dosedanje budžetiranje in najboljši dokaz za to je, da je Iskra kot celota znižala tovrstno združevanje za kakih 2000 starih milijard dinarjev glede na sedanje samoupravne sporazume, kar zagotovo ni zanemarljiva vsota. Pri tem pa moramo predvsem paziti, da ne bo trpela podoba Iskre v svetu ali doma.

Vsekakor pomeni ta novi način, novo razmišljanje in zares interesna usmeritev sredstev posameznih delovnih organizacij Iskre za skupno delovanje in nastopanje Iskre doma in v svetu novo kvaliteto na poti v gospodarsko reformo in tržno obnašanje v duhu moderne, sodobne, času ustrezne resnične ekonomije.

D. Ž.

Kot generalni pokrovitelj slovenske atletike je priredila Iskra tudi ob zaključku minulega leta sprejem za najboljše slovenske atletinje in atlete v sezoni '88. Že po tradiciji je na njem podelila tudi priznanja in nagrade najboljšim atletom in delavcem v atletiki. (Tekst in foto LD)

Za preživetje gre

Poleg štrajka železničarjev je bila v zadnjih dneh minulega leta v središču pozornosti slovenske javnosti tudi stavka delavcev TOZD Števci v kranjski Iskri Kibernetiki. Po treh dneh so štrajk začasno prekinili, da bi našli skupno rešitev. Položaj je še vedno kritičen.

Delavci TOZD Števci v DO Iskra Kibernetika so že pred tremi meseci prekinili delo in zahtevali višje osebne dohodke. Takrat so tudi izvolili stavkovni odbor, ki naj bi spodbujal in spremljal uresničevanje zahtev delavcev. V stavkovni odbor so kasneje vključili še predstavnik družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov.

V decembru so delavci zopet začeli izražati nezadovoljstvo. Kljub številnim sestankom sindikata in stavkovnega odbora z vodstvom TOZD in DO se delavci niso strinjali z načrtovanim povišanjem plač. Stavkati so začeli v ponedeljek, 26. decembra 1988. Zjutraj so prišli v tovarno delavci obeh izmen. Zahtevali so 50-odstotno povišanje plač glede na osebni dohodek, izplačan v oktobru. Vodilni delavci TOZD Števci in DO Iskra Kibernetika so stavkajočim povedali, da

bodo decembrske plače plahko povečali le za 25,5 odstotka, in to na račun nižjih prispevkov. Delavci so vztrajali pri prvotnih zahtevah.

Dopoldne se je sestal izvršni odbor sindikalne konference Kibernetike in skupaj z vodstvom delovne organizacije obravnaval zahteve delavcev v TOZD Števci. Predsedniki sindikata iz drugih TOZD niso podprli zahteve po 50-odstotnem povišanju osebnih dohodkov, menili so, da zahteve ni mogoče izpolniti, ker denarja enostavno ni. Predsednika sindikalne konference Staneta Zaplotnika so delavci v Števcih izžvižgali, ko jim je to povedal.

Večina delavcev v ostalih TOZD v ponedeljek ni vedela za štrajk v Števcih. V torek pa se je nemir razširil tudi v nekatere druge temeljne organizacije, saj so novinarji objavili prve informacije o stavki. Najprej se je delavcem Števcev pri-

družila skupina delavcev iz TOZD Razvojno-tehnološki center. Po osmi uri zjutraj so se stavkajoči odpravili na tovarniško dvorišče, kamor so povabili predsednika skupščine občine in izvršnega sveta. Direktor Peter Kobal je delavcem skušal dopovedati, da vodstvo delovne organizacije ne more sprejeti predloga ali sprejeti obljub za povišanje osebnih dohodkov, ker dejansko ni možnosti, s stavko pa se problemi še povečujejo. Seznanil je delavce, da vodstvo zavrača metode pritiska in da bo storilo vse za razreševanje nastalih problemov. Delavcem Kibernetike je ponovno predlagal, naj pričnejo z delom. Tudi po večurnem prepričevanju so delavci v največjem TOZD, v njem je zaposlenih 1.300 ljudi, na vprašanje predsednika stavkovnega odbora Lada Bevka odgovorili, da bodo še naprej stav-

kali.

V sredo, 28. decembra, se je sestal delavski svet DO, ki je med drugim sprejel tudi plan za leto 1989. Medtem pa so delavci napovedali pohod pred občino. Malo pred 14. uro so delavci krenili na Trg revolucije pred občinsko skupščino, kjer se jih je zbralo okrog 500.

Prihajalo je tudi do ostrih besed med stavkajočimi in vodilnimi. S transparentom in iz ust delavcev so vrela gesla: zmanjšajte prispevne stopnje, hočemo preživeti, ne umreti, za delo pošteno plačilo, kje je denar, ki smo ga dajali za razvoj, kakšna bo prihodnost naših otrok, kako naj preživimo s 60, 70 milijoni, ni res da zaslužimo 900 tisoč, to je povprečje, ni res, da štrajkajo le v Števcih, dol z občino in birokracijo, pred tremi meseci smo štrajkali, pa obljube niso uresničene, dajte svobodo tovarnam, ne očitajte nam Bevka (predsednika stavkovnega odbora), vsi smo Bevki.

Henrik Peternelj, predsednik izvršnega sveta, direktor Kibernetike Peter Kobal in sindikalni predstavniki, ki so se pogovarjali z razburje-

Iz poročila stavkovnega odbora povzemamo zahteve delavcev TOZD Števci:

1. Za mesec december se zahteva 40-odstotno povečanje neto osebnih dohodkov, glede na oktobrsko osnovo (na veljavni drugi obračun).
2. Rast osebnih dohodkov z januarjem 1989 mora biti usklajena z rastjo življenjskih stroškov, pri čemer se upošteva zadnji veljavni podatek.
3. Izdelati oceno presežkov delavcev in njihovo strukturo ter na podlagi tega pripraviti program za pre zaposlovanje in dodatno funkcionalno izobraževanje.
4. Delavski svet naj v okviru svojih pristojnosti zagotovi dosledno izpolnitev nalog iz sanacijskega programa, sprejetega za leto 1987 in 1988, posebej pa še iz programa ukrepov za izboljšanje poslovanja z dne 18. 11. 1988, ki jih je pripravil poslovni odbor DO, z vsemi pripombami in popravki, ki so bili posredovani s strani TOZD Števci.
V tem smislu naj DS zadoži vse nosilce posameznih nalog iz omenjenih programov, da v roku 10 dni podajo pismena poročila o realizaciji nalog, za katere so bili zadoženi. Na podlagi teh poročil je potrebno individualno ugotoviti odgovornost poslovnih in drugih vodilnih delavcev v skladu z določili samoupravnih splošnih aktov. Za poslovodne in druge vodilne delavce, katerih poročila bo DS ocenil negativno oziroma poročil ne bodo pripravili, se mora začeti postopek za razrešitev.
5. Zagotoviti temeljito spremembo nagrajevanja po delu in rezultatih poslovanja (sprememba pravilnika o delitvi OD in Sporažum, ki ureja dohodkovne odnose med DO) na ravni DO.
6. Vodstvo DO in TOZD Števci naj pripravita pregled programov in investicij, za katera so se v preteklih obdobjih odvajala sredstva iz TOZD Števci ter uspešnost teh naložb. Odgovor-

nost za neuspešne naložbe se ugotavlja na ravni DS TOZD Števci.

7. Zahtevamo, da se pripravi operativni program aktivnosti za reorganizacijo DO v smislu novega zakona o podjetjih v roku 10 dni.

V strokovnem elaboratu naj se nakažejo variantni predlogi nove organiziranosti DO.

8. Zahtevamo, da se resno pristopi k razbremenitvi dohodka gospodarstva in osebnih dohodkov delavcev.

V zvezi s tem v celoti podpiramo aktivnosti in konkretne predloge občinskega sindikalnega sveta Kranj ter zahtevamo od naših delegatov v zboru združenega dela SO Kranj, da sprožijo ter podprejo skupščinsko razpravo o teh predlogih. Smatramo, da osebni dohodki ne smejo biti izključno tisti, ki nosijo vse breme stabilizacije.

Zahtevamo, da se:

- ukine republiški davek iz osebnih dohodkov in sproži akcija za znižanje občinskih davkov iz osebnih dohodkov,
  - znižajo prispevki za SLO in DS (vsaj za 20%),
  - preverijo prispevne stopnje in politika cen v gospodarski strukturi,
  - spremeni naj se neustrezna metodologija za določanje eskontne stopnje Narodne banke, revalorizacijskih in realnih obrestnih mer.
- Glede na participacijo v zdravstvu pa zahtevamo:
- da se analizirajo vsi lanski kratkoročni ukrepi v zdravstvu oziroma
  - da z reformo zdravstvenega varstva v celoti ukinemo sedanji sistem participacije.

Prav tako zavračamo vsako uvajanje participacij v šolstvu za dogovorjen program. Ponovno naj se preveri družbeni dogovor o zagotavljanju šolskih knjig in pripomočkov.

Program za leto 1989

V ponedeljek, 9. januarja je bil prvi letošnji kolegij glavnih direktorjev Iskrinih delovnih organizacij z eno samo točko dnevnega reda, ko so obravnavali letni program SOZD Iskra za leto 1989.

Predsednik PO SOZD Iskra Franc Šifkovič je v kratki uvodni besedi poudaril, da gre ob obravnavi programa za letošnje leto predvsem za vsebinske zadeve, da je težko planirati ob takšni inflaciji, kakršno trenutno v državi imamo in, da je poglobljena točka in problem kolegija v obravnavi in sprejetju predvsem konkretnega načrta združevanja sredstev za skupne naloge v tem letu.

Ko je Vito Osojnik nato na kratko predstavil letni program SOZD Iskra za leto 1989, je poudaril, naj kolegij glavnih direktorjev v skladu s samoupravnim sporazumom sprejme letni program in ga potem posreduje v samoupravno proceduro sprejemanja na delavskem svetu SOZD Iskra. Po njegovem gre v programu za tri sklope in sicer za proizvodni del programa za letošnje leto, ki ni sporen, dalje za združevanje sredstev in za tretji sklop, kamor sodijo investicije.

Največ razprave je bilo o interesnem združevanju sredstev (tej temi smo posvetili tudi uvodnik), saj gre tu za skupen denar, ki ga je potrebno zares koristno in v smislu interesov vložiti tako v osvajanje tujih trgov kot v marketinško dejavnost, dalje v strateško razvojne projekte, v kakovost, metrologijo in zanesljivost, v kadre in izobraževanje, v organizacijo in informatiko, v skupne službe SOZD Iskra, za nagrade Iskre, za športno-manifestativne akcije, za skupni rezervni sklad in v ekologijo.

Vsekakor so zgoraj omenjene dejavnosti zares skupnega pomena in čeprav gre za njihovo financiranje v nekem smislu za nemarljiv odstotek celotnega letnega prihodka Iskre, ki znaša samo 0,67%, predstavlja zagotovo ta odstotek za posamezne naše delovne organizacije določeno obremenitev, od katere,

po njihovem mišljenju, nimajo neposredne koristi, ker pač same ne sodelujejo v določenih akcijah (na primer na raznih sejmih v tujini) in podobno. Vendar pa je bilo pri tem tudi poudarjeno, da je pač treba plačati tudi nekakšno članarino za to, da si v Iskri, saj že samo ime Iskre pomeni določeno prednost in image, tako doma, kot v svetu in ti omogoča lažji plasmu tvojih proizvodov na tržišče. Kot smo že v uvodniku omenili, pomeni znižanje Iskrinih združenih sredstev za 2000 milijard starih dinarjev pomemben korak naprej k uresničevanju pravega interesnega združevanja sredstev na ravni SOZD, pri čemer pa dosedanje skupne dejavnosti ne bodo bistveno utrpele, postale bodo samo racionalnejše, učinkovitejše in predvsem jasne v tem smislu, da bo sleherni vedel, kam gre njegov dinar in za kaj bo uporabljen ter kakšno korist bo imel sam od tega pa tudi Iskra kot celota.

Ob koncu je stekla beseda še o investicijah, brez katerih si ni moč zamisliti napredka, tako proizvodne, kot sposobnosti boja na tujih, zahtevnih tržiščih. Predložen je bil plan investicij za leto 1989, v katerem so razdelili bodoče investicije na tri skupine. V prvi skupini so že odobrene, oz. nesporne investicije (teh je devet), drugi seznam zajema nepripravljene, oz. sporne investicije (pet investicij), tretji seznam pa nerealne investicije, ki jih je prav tako pet. Pri odločitvah za sofinanciranje investicij iz združenih sredstev, ki jih bomo uresničili letos, so bili strogo upoštevani vsi dogovorjeni ekonomski kriteriji in sicer struktura investicije, struktura virov financiranja, izvozna usmerjenost naložbe, znižanje deleža materialne vlozbe in ustrezna donosnost investicije same.

D. Ž.

nimi delavci, so jih prepričevali, da denarja ni, da Kibernetika ima prihodnost, da je treba delati in izvažati. »Najbolj se bojim štrajkov v dobrih kolektivih«, je dejal Henrik Peternelj stavkajočim pred občino.

Vse je kazalo, da skupnega jezika ne bo mogoče najti in da bodo stavkajoči vztrajali pred skupščino še naslednje dni. Delavci so pripravljeno za dogovarjanje pokazali s tem, da so znižali svojo zahtevo po zvišanju decembrskih plač s 50 na 40 odstotkov. Terjali so, da morajo biti januarske plače najmanj tolikšne kot decembrske, povečane za stopnjo rasti življenjskih stroškov. Zahtevali so razbremenitev gospodarstva, večjo samostojnost kolektivov ter učinkovito reorganizacijo TOZD Števci oziroma Iskre Kibernetike.

Druga plat

»Ker ima vsaka resnica dve plati, je seveda nujno prisluhniti tudi drugi. Ta druga stran potrjuje, da predstavniki občine in delovne organizacije Kibernetika niso nikakršna »sovražna stran« za delavce. Ob stanju, kakršno vlada, bi bilo prej mogoče trditi, da so oni tisti, ki razmišljajo v dobro delavcev s trezno glavo. Sliši se sicer žalostno, vendar kaže, da je najbolj trev pozivih k mirnosti, pohlevnosti, sprijaznjenju z nemogočim življenjskim stanjem...«, je zapisal P. Colnar, novinar Dnevnika, v svojem komentarju.

Naslednji, že četrti dan štrajka, je bil ponovno sestanek vodstva Tovarne števcev in DO, skupaj s predsednikom stavkovnega odbora, predsednikom občinskega sindikalnega sveta in s kranjskim pravobranilcem samoupravljanja. Predstavniki stavkovnega odbora v TOZD Števci so sprejeli razglas za naslednjo vsebino:

Stavkovni odbor ugotavlja, da bo mogoče konfliktno situacijo razrešiti le z neposrednim poglobljenim dialogom med DO, TOZD in stavkovnim odborom. Izhodišča za dialog so zahteve, ki so bile oblikovane med štrajkom. Stavkovni odbor in vodstvo sta zagotovila de-

lavcem, da bodo obveščeni o rezultatih tega dogovarjanja po desetih delovnih dneh, ko bodo pripravljene sklepi in ukrepi delavskih svetov TOZD in DO.

Odbor je delavcem predlagal, da začasno prekinijo stavko. Če delavci z rešitvami ne bodo zadovoljni, se bodo po tem roku ponovno odločali o nadaljevanju štrajka.

Občinski svet Zveze sindikatov in izvršni svet sta glede zahtev delavcev, ki se nanašajo na razbremenitev gospodarstva oziroma na znižanje davkov in prispevkov iz dohodka in osebnega dohodka, stavkovnemu odboru zagotovila poročila o stanju in novih ukrepih v kranjski občini.

Delavci Kibernetike so po objavi omenjenega razglasa prekinili stavko. Dogovarjanje se bo letos nadaljevalo. Sindikalne skupine v TOZD Števci bodo ponovno obravnavale in potrdile izražene zahteve delavcev, nakar bo o njih sprejel stališče izvršni odbor sindikata. V torek, 10. januarja 1989 je bila 9. seja sindikalne konference, kjer so predsedniki sindikata iz drugih TOZD skušali oceniti potek štrajka v Števcih. Dobili so tudi poročilo stavkovnega odbora TOZD Števci, z dne 10. 1. 1989. Odbor je namreč 10. 1. 1989 po usklajevanju sprejel stališča za razrešitev težkega socialnega položaja delavcev in jih posredoval v obravnavo DPO v TOZD Števci in DO Iskra Kibernetika. V vseh TOZD se morajo čimprej sestati izvršni odbori sindikata in obravnavati zahteve delavcev TOZD Števci ter sindikalna stavkovna pravila. Delavcem je treba tudi povedati, kakšne so posledice tridnevnega štrajka, saj po prvih ocenah znaša izpad ca. 3 milijarde din. Predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov, tov. Antolin, je opozoril, da bi morali v Kibernetiki storiti vse za preprečitev štrajka. Glede na izražene zahteve ob septembrski prekinitvi dela v Števcih bi to lahko pričakovali. Tako sindikat kot vodstvo DO bi morala ljudem pravočasno dopovedati, da delajo škodo sebi in tudi ugledu Iskre in občine.

A. Boc

Dodatek k pogodbi s slovenskim PTT

Zamenjava zunanjega partnerja na področju javne telefonije, Alcatela s Siemensom, je terjala dodatek k Sporazumu med Iskro in Združenimi PTT organizacijami Slovenije o sklepanju pogodb o projektiranju, dobavi in montaži, preizkušanju in zagonu telekomunikacijskih naprav. Dodatek k Sporazumu sta, enako kot aprila lani, podpisala oba predsednika Franc Šifkovič in Miloš Mitič.

Na podlagi Plana razvoja Združenih PTT organizacij Slovenije za obdobje 1986—1990 in Dolgoročnega plana razvoja PTT prometa Slovenije od leta 1986 do leta 2000 načrtujejo slovenske Združene PTT organizacije v obdobju od vključno letošnjega leta pa do konca leta 1992 izgradnjo naslednjih telekomunikacijskih zmo-

gljivosti: v Siemensovem digitalnem sistemu EWSD bo Iskra izročila namenu kar 180.000 priključkov, v lastnem digitalnem sistemu 2000 bo 125.000 priključkov, skupno 40.000 priključkov pa bo v elektronskih centralah Metaconta 10 CN in 500/1000 A. Seveda sta tu še digitalna prenosna oprema in prenosna elektrooptič-

na oprema, ocenjena vrednost vse telekomunikacijske opreme skupaj z montažo in pripravo za zagon pa znaša po sedanjih cenah 708 milijard (novih) dinarjev.

Delno je spremenjen tudi drugi člen Sporazuma, podpisanega aprila lani. Novi dodatek poudarja, da se iskrine delovne organizacije, proizvajaj-

like telekomunikacijskih sredstev in naprav zavezujejo, da bodo projektirale, dobavljale in montirale digitalne in elektronske telefonske centrale ter digitalne prenosne sisteme za potrebe slovenskega PTT prometa na osnovi okvirnih in konkretnih pogodb, ki jih bo Iskra podpisovala s posameznimi PTT podjetji.

Spremenjen je tudi tretji člen Sporazuma iz aprila lani, nanaša pa se na dobavne roke. Po novem sporazumu bodo dobavni roki za centrale sistema EWSD od 15 do 18 mesecev, eno leto je skrajni rok za SI 2000 in Metaconta, še krajši pa je za končne centrale 500/1000 A in za VF prenosne sisteme.

Ob tem naj zapišemo, da bo Iskra podpisala prvo okvirno pogodbo že ta mesec, in sicer z Ljubljanskim PTT podjetjem. Vrednost te pogodbe bo skoraj tretjina omenjene ocenjene vrednosti. Centrale sistema EWSD bo Iskra postavila v Ljubljani in bližnji okolici, torej na območju, za katerega skrbi PTT Ljubljana.

Podpisa dodatka k Sporazumu med Iskro in Združenimi PTT organizacijami Slovenije so se poleg obeh predsednikov Franca Šifkoviča in Miloša Mitiča udeležili z Iskrine strani še član PO SOZD Iskra Aleksander Mihov, glavni direktor Telematike Andrej Polenec, njegov svetovalec Franc Frkolj, komercialni direktor Telematike Blaž Kavčič, direktor prodaje javnih telefonskih sistemov v Telematiki Borut Ošabnik, direktor prodaje terminalov in PABX sistemov Borut Žerjav, predsednik Centra za elektrooptiko Mitja Kovačič in vodja področja za optične komunikacije Iztok Klemenčič. Od Združenih PTT podjetij Slovenije so bili na slavlju še podpredsednik Franc Dovečar, direktorica PTT Ljubljana Fanika Žagmajster, direktor PTT Maribor Stanko Brglez in drugi.

Lado Drobež

Iskra Commerce, Elementi

Deseta obletnica sodelovanja z beloruskim Monolitom

Zadnje dni minulega leta sta žužemberška Tovarna keramičnih kondenzatorjev in beloruski Monolit proslavila v Vitebsku jubilejnih deset let sodelovanja. Sprva je KEKO izvažal tja le opremo za proizvodnjo kondenzatorjev, s kooperacijsko pogodbo, podpisano lani, pa so sodelovanje razširili tudi na primarni program.

Izredno uspešno sodelovanje med KEKO-m in beloruskim Monolitom je proti koncu lanskega leta v razmaku nekaj tednov doživelo dva mejnika — deseto obletnico skupnega dela in pa podpis kooperacijske pogodbe, vredne kar 84 milijonov dolarjev. Prav na osnovi te pogodbe, bodo žužemberški Iskraši dobavljali sovjetskemu partnerju večslojne keramične kondenzatorje (do čipa), le-ta jih bo nato finaliziral, v zameno pa dobavljal repromaterial za proizvodnjo keramičnih kondenzatorjev in paladij. S to pogodbo sta tako firmi razširili sodelovanje od prvotne opreme tudi na njun primarni program. Kooperacijska pogodba velja do leta 1995.

Z Iskrine strani so se slavja ob jubileju udeležili predstavniki KEKO, Iskre Commerce in novomeškega izvršnega sveta.

LD

»Iskra brez Evrope ne bo mogla, Evropa brez nas...«

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Zadnje dni decembra je bila na Brdu pri Kranju tradicionalna, tokrat že 17. konferenca trženja Iskre, največji vsakoletni delovni dogovor Iskrinih vodilnih delavcev, namenjen predvsem tržnim vprašanjem. V prvi ponovoletni številki našega tednika smo s kronološkim pregledom poteka konference prišli nekje do polovice: predstavili smo prvi, interni del, na katerem so predstavniki Iskre Commerce prečesali bolj notranjo problematiko trženja doma in na tujem, v plenarnem delu konference pa smo poleg referatov predsednika PO SOZD Iskra Franca Šifkoviča, koordinatorja Iskrine dejavnosti v ZR Nemčiji Borisa Lasiča — imel je izredno odmeven govor o Iskri v Evropi po letu 1992 — objavili še tri referate o pripravah v Iskri na uvedbo Skupnega evropskega trga leta 1992, imeli so jih Peter Kobal, Robert Žerjal in Edvard Svetlik, objavili še osrednji referat konference, ki ga je imel glavni direktor Iskre Commerce Janez Vipotnik.

Tržna konferenca se je nadaljevala s pozdravnimi nagovori gostov, novinarsko konferenco in razpravo o Iskrinem trženju in poročilih samih. Kot posebnost, oz. zanimivost naj povemo, da konferenca ob zaključku ni sprejela nobenih sklepov, »ker jih v minulih letih ni skoraj nihče uresničil«, kot je dejal direktor Vipotnik. So pa udeleženci potrdili referate ter s njimi pobude in ideje o prihodnosti Iskre.

(Dalje na naslednjih straneh)

Pozdravni govori gostov konference

Vojka Rauber

Najprej je udeležence srečanja pozdravila svetovalka na Republiškem komiteju za mednarodno sodelovanje Vojka Rauber, ki je spregovorila o možnostih vključevanja Jugoslavije in Slovenije v Evropo '92. Pri tem je poudarila, da pripravljenost na vključevanje v Jugoslaviji ni povsod enaka in po večini premajhna, kajti stvari vse preveč obravnavajo s tehnične plati, ne pa vsebinsko.

Za slednje je med drugim kriva vrsta novih predpisov in zakonov, ki jih trenutno sprejemamo. Poleg Zakona o podjetjih, ki bo marsikaj spremenil, je približno ena tretjina vseh predpisov takih, ki zajemajo temelje ekonomskih odnosov s tujino. Praktično se spremeninjajo vsi sistemski zakoni, ki urejajo to področje. Še največ novosti bo prinesel Zakon o skupnih vlaganjih tujega kapitala, čeprav pa bo odprl kopico vprašanj, predvsem pa ali smo nanj pripravljeni, ko gre za načine vodenja, vpliva tujcev na upravljanje, pravil glede obsega zaposlovanja itd. Tudi o vsebini drugih predpisov in novih zakonov bo potrebno še veliko razpravljati in stvari razčistiti, predvsem pa poenostaviti postopke in objektivizirati pogoje.

Franci Gerbec

V nadaljevanju je govoril Predsednik izvršilnega odbora Splošnega združenja elektro industrije Franci Gerbec, ki je dejal: »V Jugoslaviji se je zrušil investicijski trg, ruši se trg široke porabe in edini izhod iz situacije je vzpostavljanje partnerskih odnosov s tujimi partnerji. Zato smo se pri našem Združenju dogovorili, da je naša glavna naloga združevanje tistih moči, ki zagotavljajo neposredno sodelovanje s svetom v normalnih pogojih. Tako smo tudi ustanovili delovno skupino, ki spremlja standardizacijo in ekonomijo. Druga zadeva, ki se je moramo lotiti takoj po sprejemu Zakona o podjetjih, je prizadevanje za uveljavitev zakona o industrijski lastnini, o patentih. Zato tudi vas prosim za pomoč pri prizadevanjih za uveljavljanje normalne blagovne in zaščitne znamke, vključno s patenti.

Jugoslovanska statistika je podrejena družbenemu sistemu dezinformiranja, zato moramo, če hočemo vzpostaviti normalne odnose z zahodom, narediti svoje lastne statistične metode in lastne pristope vključevanja v neposredne informacijske mreže, ki jih v Evropi vzpostavljajo mimo nas.

Zaradi interesnega povezovanja, prav na tehničnih področjih, bomo ustanovili nekatere

Franci Gerbec

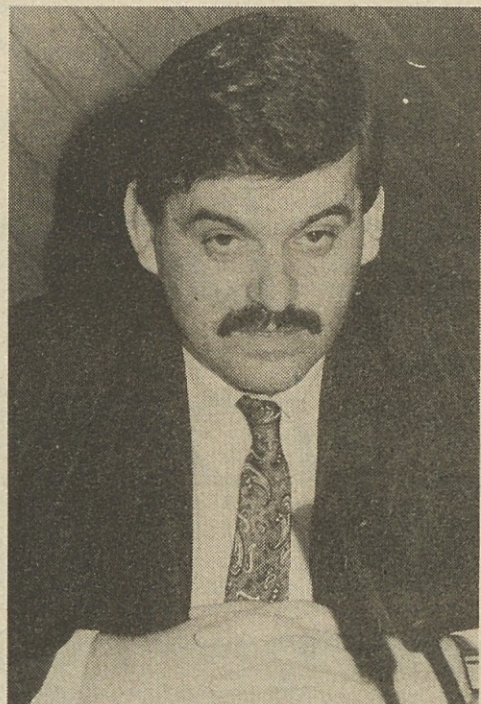
interesne skupine, kot naprimer grupacijo proizvajalcev elektromotorjev, kjer bi oblikovali skupne tehnološke usmeritve razvoja. Naša velika želja je, da bi ustanovili tudi neke vrste računalniški klub, kjer bi se srečevali vsi tisti, ki se ukvarjajo z računalniško proizvodnjo in upamo, da nam boste pri tem Iskraši tudi pomagali.«

Stane Flander

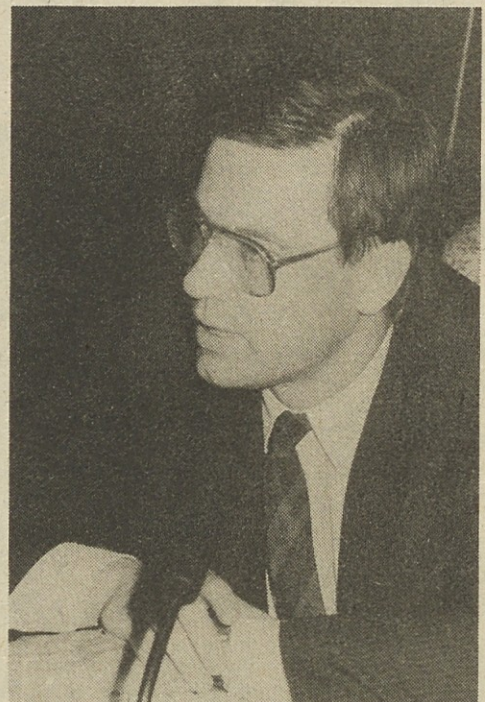
Iskrine tržnike je pozdravil tudi podpredsednik Poslovnega odbora Gorenje Commerce Stane Flander, ki je najprej izrazil izredno zadovoljstvo, da je Iskra največji Gorenjev partner in, da se v Gorenju srečujejo s podobnimi težavami kot v Iskri, ko gre za obvladljivost sistema, združevanje v sestavljeno podjetje po uveljavitvi Zakona o podjetjih pa za priprave za vstop v Evropo '92. Ob občutnem padcu povpraševanja na domačem trgu, mora biti, tako v Gorenju, kot v Iskri, glavna usmeritev — izvoz, glavna orientacija pa — trg in, kot je dejal Stane Flander, je napočil skrajni čas, da vsi skupaj pokažemo, ne samo koliko znamo biti pridni in delovni, ampak tudi koliko znamo biti umni. »Vsekakor moramo povečati medsebojno sodelovanje, kuprodajne odnose moramo zamenjati s partnerskim odnosom, interesno združevanje pa mora potekati tudi izven sistemov. Namesto, da usklajujemo stališča, pri katerih smo velikokrat »trdi«, bi bilo bolje, da se dogovarjamo o interesih.

Vsekakor pa se zahvaljujem za dobro sodelovanje, ki smo ga imeli s sistemom Iskre, kjer je bila velikokrat potrebna dobršna mera razume-

vanja, spoštovanja in strpnosti z obeh strani in upam, da bomo to sodelovanje nadaljevali in celo okrepili,« je ob koncu dodal Stane Flander.

Stane Flander

Mitja Močilnik

V imenu Ljubljanske banke in predstavniške mreže v tujini je udeležence na kratko pozdravil tudi pomočnik direktorja sektorja Ekonomskih odnosov s tujino v LB združeni banki Mitja Močilnik, ki je dejal, da še vnaprej pričakuje tako dobro sodelovanje z Iskrino mrežo, kot je bilo doslej, predvsem pri zagotavljanju dolgoročnih virov financiranja in pri reševanju financiranja zunanjih Iskrinih predstavništev.

Razprava o trženju in poročilih konference

Ivo Banič

Eden izmed nekdanjih vodilnih Iskrinih delavcev, zdaj je zaposlen na Inštitutu za ekonomska raziskovanja ljubljanske Ekonomske fakultete, je v uvodu omenil, da se z nekaterimi stvarmi z dopoldanske konference ne strinja, največ pozornosti pa je v svojem nastopu namenil vprašanju, ki je zdaj v Sloveniji kar precej aktualno — ali so uspešnejše večje ali manjše firme. Med drugim je Ivo Banič dejal tole: »Pravilno ste si zastavili, da je treba moč znotraj firme razdeliti in jo narediti gibčno. Vendar bi vas opozoril na razliko med decentraliziranim in distribuiranim podjetjem. To je velika razlika in rad bi vas opozoril, da ne naredite decentraliziranega podjetja. Decentralizirano podjetje je samo simulacija neke poslovne skupnosti. To je pravilo, ker večina evropskih in svetovnih firm je distribuiranih. Vendar je to ena firma. Decentralizacija bi pomenila, da v bodoči Evropi ali na bodočem svetovnem trgu ne boste imeli kaj iskati. To pa zato, ker ne boste adekvatni. Če neko podjetje ima tak velikostni razred, kot ga ima Iskra, potem je vpliv takega podjetja na okolje občuten in zaznaven. Iskra se ne more obnašati tako, kot da ona ne moti (kot na primer na področju števcov, kjer moti na mnogo tržiščih). In ker moti, bo vsaka normalna firma skušala oblikovati neke protiakcije. Iskra mora torej biti pripravljena na pravila igre.

Če pa se boste prilagajali pravilom igre, morate definirati svoj odnos do vseh na tržišču. To pa je trdo delo, ker s tem, kako definirate odnos, se pozicionirate na tem trgu in tudi odločate o svoji lastni usodi.

S prijateljskimi odnosi na velikih trgih nimate kaj iskati. Strategija mora biti ofenzivna. Tisti, ki je manjši, mora napadati. Še na nekaj bi rad opozoril: firma s tolikšnim številom zaposlenih bi morala imeti prodajo okrog treh milijard dolarjev. Ima pa samo eno tretjino tega. Torej ima sistem Iskre velike rezerve, če bi ga organizirali na način, kot so organizirani svetovni koncerni, oz. ta sistem obremenjen z entropizacijo sistema — notranja neoptimalna razmerja. Iskra bi morala v svoji strategiji trasirati prodajno pot v 3 milijarde dolarjev, ne pa ostati v 1 milijardi.

In končno bi vas rad opozoril še na naslednje: cena danes ni več tako zelo pomemben faktor. Dva faktorja sta danes bistveno bolj pomembna — kakovost in to, ali ste se zmožni vključiti v

»just in time«. Cena je šele na tretjem mestu.

In na koncu, če hočete preizkusiti, kako dober je ta sistem, morate narediti nekaj zelo enostavnega — zamislite si na primer, da je Iskra v Celovcu. In v teh okoliščinah pogledajte vaše parametre poslovanja. Tisti proizvod, ki vzdrži, je pravi, ostale proizvode pa morate umakniti iz proizvodnje.«

Jurij Butina

Glavni direktor Videomatike se je k razpravi oglasil dvakrat. To je med drugim dejal:

»Glede trženja bi rad povedal, da vsi počasi spoznavamo, da je jugoslovanski trg za nas izredno pomemben, vsi skupaj na čelu z IC pa ugotavljamo, da nas je v vsaki DO preveč. Ali moramo zmanjšati število zaposlenih ali pa bistveno dvigniti proizvodnjo. Tu pa je vprašanje, ali smo sposobni zasesti toliko trga, kolikor imamo vgrajenih tehnoloških in proizvodnih zmogljivosti, ali pa zmanjšati število zaposlenih. Ne samo v proizvodnji, temveč tudi v režiji imamo preveč ljudi in v celotni Iskri.

Se vedno pa smo v Jugoslaviji najbolje organizirana firma iz te branže in imamo tudi najboljšo ZT mrežo pa tudi domačo mrežo. Premalo smo ponosni na Iskro.

Evropo 1992 nekateri prikazujejo kot strah. Za nas v Videomatiki velja, da to leto komaj čakamo. Namreč, majhni proizvajalci smo ekonomsko nezmožni po toliko različnih standardih izdelovati svoj izdelek za zdaj tako raznovrstno Evropo. Samo velike kompanije imajo finančno moč, da zadovoljijo vse zahteve po standardih, ki so po različnih deležah v veljavi.

V tem smislu je za nas Evropa 1992 prednost v primerjavi z velikimi firmami.«

Ilja Medič

Direktor Iskrinega holding podjetja v Švici Cranex Ilja Medič se je podobno kot večina razpravalcev dotaknil predvsem bodoče organiziranosti Iskre v luči Evrope po letu 1992. Med drugim je poudaril tole:

»Vprašati bi se morali, ko toliko govorimo o »Evropi 92«, tudi o Iskri leta 1990. Konec decembra bi morali veliko bolj natančno vedeti, kako bomo poslovali leta 1990. Izdelati moramo vsaj koncept razvoja ali reorganizacije Iskre za to obdobje. Ne bi smeli čakati na zakonodajo. Mi

Ilja Medič

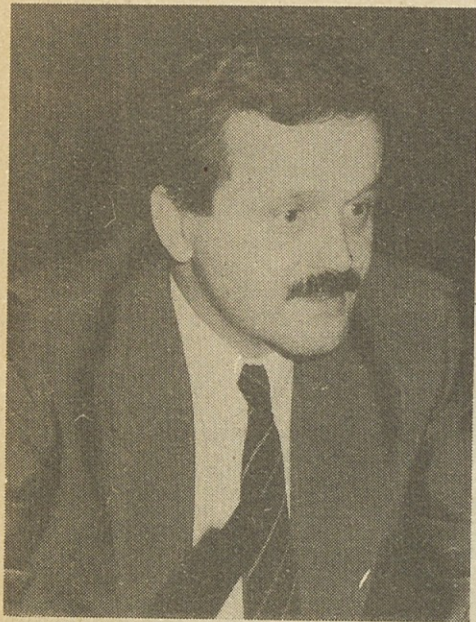
nimamo časa, da bi na to čakali. Takoj bi se morali sami vprašati, kako bomo poslovali prihodnje leto in naprej. Te možnosti, da lahko čakamo, nimamo. Še kljub vsemu, čeprav smo zelo kritični in celo preveč, smo še vedno kompanija. Tako nas vidijo tudi v Jugoslaviji in na zahodu. Ta videz bi morali obdržati še naprej. Iskra je dovolj razvit poslovni sistem in bi se z zadosti znanja lahko znotraj zmenila, kakšna bo videti in kako bo poslovala. Moramo jo prestrukturirati in denar lahko dobimo samo na ta način, da z racionalizacijo pridemo do nekih denarjev, ki bi jih lahko postavili v novo kvaliteto. Odločiti bi se morali, da gradimo kompanijo, ker tak imidž bomo potrebovali ne samo zaradi Evrope 1992, ampak sploh zaradi procesov, ki tečejo v svetu.

Včasih so Jugoslavijo presojali bonitetno po bankah in po firmah. Vsi vemo: Iskra je imela bonitetno. Po Agrokomeru to sploh ni več pomembno, vsak je rizik države. Sedaj, ko bo prišel tuj kapital, bodo spet delali selekcijo. Finančne institucije si ne bodo mogle dovoliti, da bodo vse subjekte bonitetno presojale po deželi, kjer poslujejo, ampak same poslovne subjekte. Tudi zato moramo obdržati kompanijo kot tako. Ne moremo imeti 36 obrazov recimo na združenem evropskem trgu. Nekdo se ne mora obnašati ignorantsko, ker potem vsem drugim spodbija možnosti. Zdaj pišejo o Evropi kot o skupnem trgu, potem o skupni ekonomiji, ki bo prišla par let po skupnem trgu Evrope. To so procesi, ki so neizogibni in ne smemo si privoščiti, da te stvari ignoriramo in si izmislimo svojo organizacijo. Če smo firma, ki v svetu trži 30% proizvodnje, potem moramo biti zelo podobni tistim, s katerimi sodelujemo. Tudi zaradi tega, da bomo dobili partnerje, ki bodo šli kapitalno v Iskro, s tehnologijami, s sredstvi itd.«

Boris Slapnik

Direktor Iskre France v Parizu Boris Slapnik je v razpravi sodeloval s tole mislijo:

»V Iskri smo pred dilemo ali imeti koncern ali pa ga razbiti, s tega vidika pa bi rad opozoril na naslednje: med integracijskimi procesi v svetu pokupijo velike kompanije delnice manjših podjetij in nad njimi vzpostavijo kontrolo. Med temi manjšimi so tudi nekateri naši dosedanj kupci, ki pa jih Iskra v preteklosti ni znala pravilno servisirati, niti s kakovostjo, dobavami, embalažo, tako imenovanim »just in time«, itd. In ti kupci so

Boris Slapnik

ustvarili bariero pri nabavi naših izdelkov. Navedel bi primer Thomsona, ki je pokupil del industrije televizorjev, ki je kupovala naše komponente, mi pa imamo zdaj problem, kako priti nazaj k Thomsonu, kateremu smo v preteklosti zakuhali toliko in toliko težav.

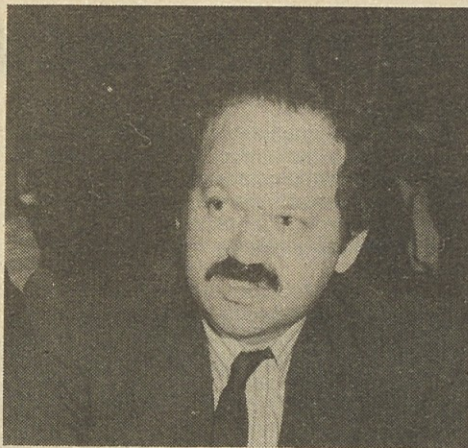
Spet bi opozoril na pomembnost poslovnega servisiranja, kajti ne smemo igrati samo na ceno, ki je element četrtega, petega ranga, predvsem pri industrijskih kupcih, kjer so cene več ali manj znane.«

Janez Aljančič

Direktor Iskrinega predstavništva v Alžirji je v razpravi dejal tole:

»Lepo je, da govorimo o Iskri v Evropi leta 1992, toda dokler tržimo tudi v deželah v razvoju, moramo misliti tudi na to, koliko pa vlagamo v te dežele. Toda toliko kolikor vlagamo, toliko tudi žanjemo. Pozabljamo, da rabimo trge, ki so danes morda nezanimivi. Vsekakor je dosti težje delati na njih kot v tej Evropi, vendar v njih vlagamo zelo malo. Če bi vsaj delček tega, kar vlagamo v razvite dežele, vlagali tudi v dežele v razvoju, bi bistveno več koristnega poželi. Ljudje, ki s temi deželami poslujemo, delamo nemožne kombinacije, o katerih v Evropi sploh ne razmišljamo, ker v Evropi je napisana faktura tudi plačana, pri nas pa se začne delo šele pri podpisu pogodbe.«

Zoran Polič

Še najbolj pesimističen je bil na Brdu pri Kranju predsednik KPO DO Elementi. Tole je nekaj povzetkov iz njegove razprave:

»Če se spomnimo Mc Kenseyevе študije, ki nam je dala sliko nas samih, govorila pa je tudi o vrednotah Iskre, je danes zelo neprijetna resnica in kar je odraz morda tudi krizne situacije, da zelo radi kritiziramo drug drugega. Premalo je v Iskri konstruktivnega duha prav v takem kriznem momentu in preveč egoizma, posamičnih in grupnih interesov, kar se odraža tudi sedaj, ko se skušamo organizirati. Celó v določeh momentih pogrešamo bolj strokovnega argumentiranega pristopa.

Samo v okviru svoje delovne organizacije bi lahko rekel, da dostikrat trdimo, češ, mi imamo prav, tvoji argumenti pa ne veljajo. Sami pa ne rabimo argumentov. Tak način diskusije je zelo prisoten in mislim, da nam dela veliko škodo.

Včasih smo malce preveč obremenjeni in še naprej bomo obremenjeni s samo reorganizacijo. Dostikrat reorganizacijo vidimo samo v obliki kvadratkov, govorimo o neki kvazi lastnini ob vseh ostalih nerazčiščenih odnosih. Ne vprašamo pa se o Evropi 1992 — kakšni smo? Kaj smo danes sposobni narediti preden gremo v to Evropo.

Samí moramo presoditi, ali smo sposobni Iskro zapeljati v leto 1992. V Jugoslaviji in v sami Iskri imamo potenciala.«

Peter Cuderman

Direktor Iskrinega trgovskega podjetja v Veliki Britaniji Peter Cuderman se je dotaknil

predvsem sprememb v Evropi leta 1992 in takratnim standardom. Tole je del njegovega razmišljanja:

»Leto 1992 pomeni veliko. Naše mesto kot Iskrašev je gotovo v bodoči EGS z našimi izdelki. Večina proizvodov, ki jih prodajamo na razvito področje, ostane v EGS, oz. je montirano v izdelkih, ki se potem prodajajo po vsem svetu. Gotovo bo prišlo do zapiranja EGS v bodoče, vendar ne tako kot si želijo nekateri v tej združbi. Npr. Angleži kupujejo kot vsakdo na zahodu tisto, kar je dobro, kvalitetno, ob času in tudi naši izdelki so velikokrat narejeni po teh principih. Naši izdelki so dobri, kajti, če ne bi bili, ne bi mogli biti partnerji IBM, Perkinsa, Elektroluxa itd. Pri nekaterih imamo celo ekskluziven položaj, da smo edini dobavitelji, kar je enako škodljivo, tako za njih, kot za nas.

Mi brez EGS ne bomo mogli obstajati, EGS pa brez nas lahko. Veliko moramo narediti na naši strani, da se bomo lahko vključili v bodoče tokove EGS.«

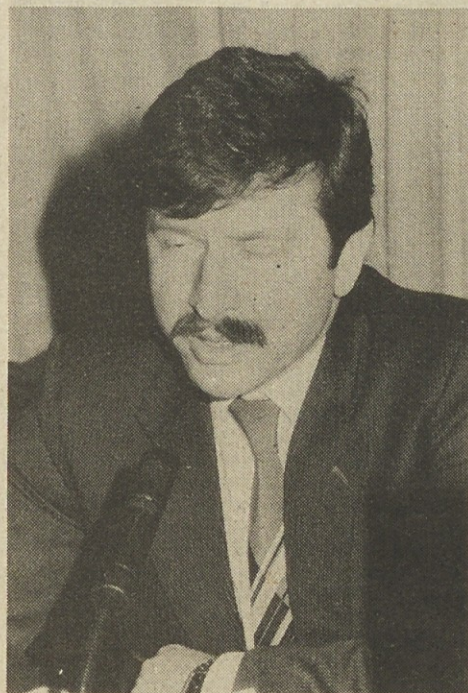
Morda še bolj pa je bil zanimiv in tudi aktualen drugi nastop.

»Danes smo se veliko pogovarjali o organiziranosti Iskre v našem sistemu v luči 1992. Zakaj se Evropa odloča za največjo združbo na svetu? Zaradi konkurence. Konkurence z Daljnega vzhoda, iz Amerike in tudi nove, bližnje konkurence Kitajske.

Vsi se združujejo zato, da bodo močni in konkurenčni. V ozadju sta tudi NATO pakt in Amerika, ki razmišlja o tem, da bo nehala financirati svojo vojsko v Evropi. Mi pa se odločamo, da se bomo razbijali in, da bomo šli s 15., 20., 50. tržnimi potmi po svetu in, da bomo postali še sebi konkurenčni. Ali smo res tako pametni, da bomo tako šli v EGS? Evropa nas ne bo cenila zato, ker smo Iskraši, ampak samo zato, če bomo imeli kvaliteten izdelek in če bo za tem izdelkom stal servis, ki je kapitaliziran, močan, velik. Če bomo imeli 100 majhnih Iskric, ne bomo imeli nobene moči in vpliva. Samo eno je lahko in sicer to, da smo močni in enotni. Danes o teh stvareh nihče iz proizvodnih delovnih organizacij ni hotel spregovoriti.«

Janez Vipotnik

V razpravo je posegel tudi glavni direktor Iskre Commerce, njegov prispevek pa se je nanašal predvsem na drugi del razprave direktorja Iskre Limited Petra Cudermana, ko je

Janez Vipotnik

arženja Iskre

opozarjal na drobitev Iskre. Direktor Vipotnik je v zvezi s tem med drugim dejal:

»Ne gre za to, da bi želeli manjšo, razbito Iskro. Gre za to, da so načini povezovanja, ki so bili v veljavi do sedaj, preživeli. Gre tudi za to, da se tudi ta tržni-podjetniški način mora uvesti v našo strukturo. Mislim, da znamo Iskro še bolj povezati z drugačnimi načini.

Ko se bodo poslovni subjekti usposobili, bodo čutili potrebo po koncentraciji in po ustvarjanju kritičnih mas. Res pa je, da bi v primeru, če bi zdaj vsi skupaj sklenili, da bomo od jutri dalje delali drugače, potem lahko morda na drugačne načine prišli do enakih učinkov, vendar nam to v zadnjih letih, ko smo diskutirali, kako naj bo Iskra postavljena, ni uspelo. To pa je edina prava pot pred nami, ki jo zdaj vidimo.

Ne gre za to, da bi Iskra v svetu nastopala vsaka po svoje. V nekaj letih, mislim, bomo točno tako nastopali kot sedaj, skupaj, ker bomo čutili to potrebo, izgubil pa se bo občutek prisile.

Iskrin samoupravni sporazum pravi, da je zunanja trgovina stvar IC, vendar je v posebnih primerih lahko tudi drugače. Ko tu v Jugoslaviji prevladuje filozofija preživetja, je marsikatera delovna organizacija šla z izvozom ali z uvozom k drugim zunanjetrgovinskim firmam, vendar se je to izkazalo za uspešno in dobro samo v tistih primerih, ko je ta firma nudila res nekaj posebnega. Vsi tisti, ki smo se ukvarjali s tem načrtom, ne mislimo, da to pomeni neko razbitje Iskre, pomeni korak, ki smo ga napravili v novo kvaliteto. Bo pa gotovo težak in boleč, vsi skupaj pa bomo morali biti izpostavljeni konkurenci.«

Peter Kobal

Glavni direktor Kibernetike je v razpravi načel dve vprašanji, ki pa sta povezani — organiziranost Iskre in usmeritev moči v reševanje nekaterih problemov. Tole je med drugim dejal:

»Tudi jaz ne soglašam s tistimi, ki vidijo izhod iz Iskre v tem, »najprej vse razgoniti in nato narediti učinkovito federacijo«. Vrsta stvari je v Iskri dobro urejenih in mislim, da smo se zelo sramežljivo dotaknili našega, celo bi rekel, pravila 36. Šestkrat šest vrednot je lahko dobra podlaga za to, kako začnemo Iskro nadgrajevati. Tudi druga pravila so lahko dobra osnova, da začnemo uvidevati, kaj je dobro urejeno, kaj je treba dograditi, in kje smo šibki in na tej bazi graditi našo integriteto. Pri vsej tej stvari moramo biti zmerno realni in optimistični. Ogrornna

in prevelika je razlika med željami in tistim, kar ustvarimo in tudi tisto, če je z relativnim in preprostim načinom dela, takega pač zmoremo, imamo takšna sredstva in znanje, imamo tako voljo, tu so naši resursi, s tem smo se identificirali tudi pri kar zahtevnih kupcih v naši neposredni bližini ali čez lužo in tudi v državah v razvoju, kjer je kvaliteta še kako pomembna, že danes in tako bo tudi jutri. Videti je treba, s čim se danes ukvarjamo, zakaj je tudi znotraj Iskre nekaj trdega, vodstvo naše »španovije« se v glavnem ukvarja z enim problemom že vrsto let, to je s programom telefonije, vsi drugi programi pa so prepuščeni drugim delovnim sredinam.

Mogoče so konflikti v Iskri nastali prav zaradi tega, ker se nismo integralno bavili s programom usmerjenega razvoja.

Dajmo to na mizo in naj se energija usmeri za razreševanje tega problema. Gotovo je velik problem telefonski kompleks. Ampak vsi ne moremo biti odgovorni zanj, je čisto določen krog ljudi, ki se naj s tem pozabava in si postavi cilj, kako ga rešiti, na osnovi resursov, denarnih možnosti in predvsem trga.«

Ludvik Kranjc

Dosedanji direktor Iskrinega trgovskega podjetja v Milanu Ludvik Kranjc je prav tako kot večina spregovoril predvsem o »Evropi 1992«. Med drugim je dejal tole:

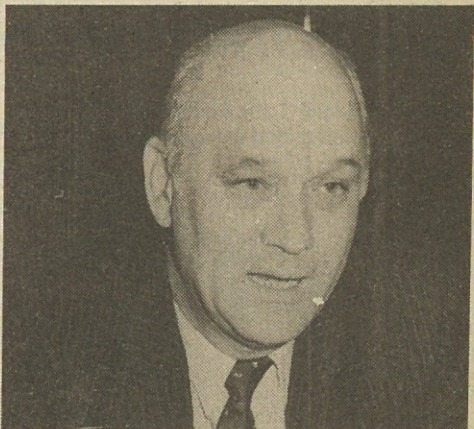
»Nedvomno bodo po letu 1992 odpadli v Evropi vsi protekcionizmi, ki jih imajo v takšni ali drugačni obliki države med seboj, poenotene pa bodo tudi norme, ki so danes v posameznih državah različne, če ne celo povsem enake, ker danes proizvajalci v posameznih deželah, recimo tudi v Italiji, iščejo skrivalnice v raznih nacionalnih predpisih. Tega naj več ne bi bilo. Tu vidijo relativno velik problem vsaj italijanske firme, ker se bojijo nekaterih kapacitet in proizvodenj v drugih deželah, za katere menijo, da so znatno boljše od njih.

Bojijo se Nemčije, Francije, na področju kmetijstva Beneluksa, Nizozemske in Danske. Danes imajo posamezne dežele v Zahodni Evropi vsaka svojo politiko na področju kmetijstva. In tu bodo nastopile hude spremembe med njimi samimi. Kaj pa čaka nas? Naša zunanja trgovina bo gotovo morala preštudirati pogoje prodaje tistega artikla v posamezne dežele, kakšna različnost je v teh pogojih, in kako se bo v teh dveh ali treh letih, ki so še pred nami, pripravila na poenotenje teh pogojev. Ne bo mogla postavljati bistveno različnih cen med enim in drugim trgovcem, kot je to danes. Vse to skupaj bo zaostriло poslovanje, konkurenčni boj in temu se bo treba prilagoditi. To, kar bo leta 1992, imamo danes praktično pred sabo vsak dan, ker nikar ne mislimo, da smo te probleme že rešili. Že danes namreč zaostajamo za pogoji poslovanja na tem trgu, kaj šele tedaj. Samo zmanjševanje proizvodnih stroškov, izboljšanje kakovosti in izboljšanje operativnega poslovanja in vsega, kar spremilja neko proizvodnjo in prodajo.«

Franc Šifkovič

V razpravo je posegel tudi predsednik Poslovnega odbora SOZD Iskra Franc Šifkovič, ki je spregovoril o vključevanju Iskre v Evropo '92 in je med drugim dejal: »Leto '92 ne bo nikakršna prelomnica in Iskra v Evropo '92 ne bo kar naenkrat vstopila. Sam vidim vstop Iskre že danes: s povezovanjem Telematike s Siemensom, Avtoelektrike z Boshom pa s kooperacijami z evropskimi podjetji. Mi v Iskri potrebujemo približno pet čvrstih povezav z velikimi tehnološkimi družinami v Evropi. Prav tako pa potrebujemo naše močne firme v Evropi.« V nadaljevanju se je Franc Šifkovič na kratko dotaknil bodoče poslovne organiziranosti in čeprav je še nekoliko nejasnosti okrog tega, se je za sedaj iskristaliziralo mnenje, da bi bila večja podjetja organizirana po posameznih programskih sklopih, kot so telekomunikacije, računalništvo, sistemi za avtomatizacijo, avtoelektrika itd.

Franc Štancer

Glavni direktor Elektrozvez je bil, podobno kot na marsikateri konferenci ali kakšnem drugem srečanju spet precej kritičen, tokrat predvsem zaradi neenotnosti v Iskri. »Del odgovornosti za položaj, kakršen je,« je dejal, »mora nositi tudi ta miza glavnih direktorjev Iskrinih DO. Prav je, da smo kritični in samokritični, toda moramo biti tudi toliko pošteni, da opozorimo še na dobre lastnosti in dobre stvari.«

»V Elektrozvezah se manj bojimo Evrope 1992 in to zato, ker smo že zdaj navajeni na nekatere standarde in pogoje. Imamo pač tak program.«

V nadaljevanju je direktor Štancer spregovoril o trženju v Iskri in nekaterih kritikah na račun tega trženja, obširno pa se je dotaknil tudi nastajanja večjih ali manjših podjetij v Iskri, konkretno tudi v Elektrozvezah.

Pripravila Lado Drobež
in Vesna Žunič

Andrej Polenec: **Obstajajo razlogi za optimizem**

— **Tovariš direktor, v novoletnih dneh je običaj, da simbolično zaokrožimo prejšnjo pot in se ozremo v prihodnost. Seštevamo uspehe za spodbudo pa tudi poraze za pozabo. Kakšna je vaša ocena poslovanja Iskre Telematike letu, ki se izteka?**

»Poslovanje naše delovne organizacije so tudi v letu 1988 spremljale velike težave. Slabe finančne rezultate smo bili prisiljeni v precejšnji meri že vnaprej napovedati, dodatno zaostrovanje pa je bilo povezano s politiko obrestnih mer in z nepokrito izgubo iz poslovanja v letu 1987.

Vendar pa poslovanja ne smemo ocenjevati samo prek finančnih pokazateljev, ampak moramo — če gledamo na sanacijo kompleksno — razpoznati tudi pozitivne premike. Izguba v Telematiki je v precejšnji meri programske narave, prav tu pa smo v tem letu dosegli pomembne stvari.

Na področju terminalov je bila uresničena prenova programa, čeprav stari še ni v fazi upadanja. Tako imamo na voljo široko paleto tržno zanimivih izdelkov, ki je dobra osnova za sanacijo tega dela tovarne.

Investicija v SI 2000 že dlje poteka, zdaj pa so napore strokovnjakov, ki so razvili številne nove funkcije izdelkov, že obrodili sadove na trgu. V letu 1988 se je sistem uveljavil v javnem delu jugoslovanske telefonije in tudi v izvozu: v Turčiji smo pridili v poštni sistem in dobavili že 40.000 linij. Osvaljali pa smo tudi druge trge, pri čemer smo bili posebej uspešni na Češkoslovaškem.

Tudi za tretji del, ki je lociran v programskem področju velikih komutacijskih sistemov, se bližajo boljši časi. Po letošnji odločitvi o zamenjavi licenčnega partnerja, oz. povezavi s Siemensom lahko ugotovimo, da bo kmalu dolgoročno saniran.

To pomeni, da je programska konsolidacija Telematike kljub težkim razmeram poslovanja in izgubi kontinuirano potekala, kar zagotavlja dobro podlago za celovito sanacijo v letu 1989.

— **Pri javnih digitalnih komutacijskih sistemih smo v večletni zamudi. Po zamenjavi licenčnega partnerja pa je tudi sovlaganje s Siemensom že nekaj časa odprto vprašanje.**

»V priprave na sovlaganje s Siemensom so bili vloženi veliki napor. Z razgovori prihajamo v končno fazo. Izdelan je poslovni plan, ki opredeljuje tržne in cenovne parametre, organiziranost, zaposlenost, elemente ekonomike in sovlaganj, dinamiko osvajanja sistema EWSD itd. Ta dokument je podlaga za osnovne razgovore, ki potekajo te dni. Začeli pa smo se dogovarjati tudi glede osnovnih pogojev o skupnih vlaganjih in prenosu tehnologije. V začetku leta 1989 bomo te naloge dokončali in s tem omogočili štart skupnega podjetja.

— **Napovedane so tudi spremembe v organiziranosti Telematike. V zvezi s tem je veliko ugotovljeno. Kakšna bodo glavna izhodišča?**

»Vstop Siemens, ki zahteva samostojnost novega podjetja kot pravnega subjekta in novi Zakon o podjetjih bosta posegla v sedanjo organiziranost Telematike. V začetku januarja bomo načrte razgrnili pred delavce in predlagali proces reorganizacije.

Usmerili smo se v konstituiranje samostojnih podjetij z večjo odgovornostjo za rezultate svojega poslovanja, ki pa se vendarle povezujejo pri določenih ključnih funkcijah, kot so investicijska, razvojna, programska in kadrovska. Torej: dali bomo večjo možnost iniciative posameznim delom, združili pa tiste funkcije, ki so skupne in, ki so seveda ekonomsko upravičene.

Pogoj za poslovni štart novoustanovljenih podjetij je finančna sanacija. Delovna organizacija sama mora maksimalno prispevati z boljšim gospodarjenjem, prihodkom, višjo akumulativnostjo programov,

zmanjšanjem stroškov itd. V vsakem primeru pa bo nujna tudi družbena pomoč, ki bo Telematiko usposobila, da bo lahko zdrava vstopila v sovlaganje s Siemensom in, da bodo tudi drugim njenim delom zagotovljene osnovne možnosti poslovanja.

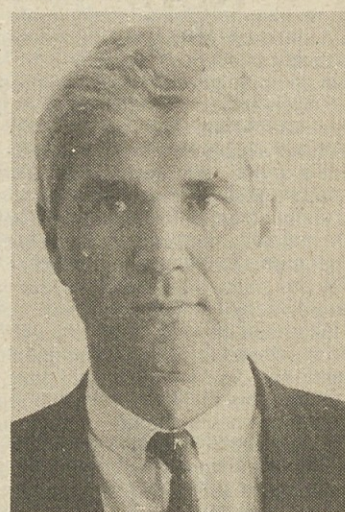
— **Zanesljivo pa obstajajo tudi razlogi za optimizem, saj bi v nasprotnem primeru ne bi bilo smiselno vztrajati. Kako je videti prihodnost Telematike s svetlejšimi plati?**

»Ob vseh problemih, ki jih je moralo premagovati vodstvo skupaj z delavci v iztekajočem se letu, je bilo tudi veliko uspehov, sadov naporov posameznikov in skupin. Pripadnost delovni organizaciji so izkazovali z nadurnim delom in dodatnim angažiranjem, kjerkoli je bilo to potrebno, z intervencijami na trgu, s sanacijami objektov, z dodatnimi razvojnimi nalogami itd. Veliko je bilo ljudi, ki se niso prepustili apatiji, marveč so se odločno borili za cilje Telematike. Ti napor, za katere želim, da postanejo širši, številnejši, nedvomno omogočajo določeno vero v prihodnost — v boljše poslovanje v letu 1989.

Tržišče naše izdelke sprejema. Kljub notranjim težavam je ugled Telematike, ki je odvisen od kakovosti dobav, soliden. Položaj se je v letu 1988 neprestano izboljševal, v prihodnje pa bo svoje prispeval tudi nastop Siemens. Odziv trga, tako domačega kot tujega, ki se izraža v konkretnih naročilih in spodbudnih napovedih, nam daje najboljšo osnovo za dolgoročno sanacijo.

— **In kakšno je vaše novoletno voščilo sodelavcem?**

»Leto 1989 bo odločilno leto sanacije Telematike. Sanacija pa je lahko le delo celotnega kolektiva, rezultat naporov vseh

Andrej Polenec, glavni direktor Iskre Telematike

zaposlenih. Tudi in še posebej v težkih časih mora ljudi prevevati optimizem. Zagnanost, porojena iz vere v uspeh, je lahko pomemben dejavnik na poti do ciljev. Osnovna programska izhodišča imamo in na tej podlagi bomo začeli poslovati v prihajajočem letu. V naših delavcih je zbrana ogromno znanja in volje, zato verjamem, da bomo uspeli.

Vsem želim veliko ustvarjalnega znanja in osebne sreče v letu 1989!

Kazimir Mohar, foto: Dean Duboković

Podpisane nove pogodbe

Sredi decembra 1988 smo imeli v Iskri Telematiki dva poslovna obiska. Podpisani sta bili pogodbi o dobavah central domačim organizacijam ptt.

Iz Bosne in Hercegovine so prispeli Edhen Čizmić, predsednik poslovnega odbora DO PTT Banja Luka, Vlado Vasiljević, član poslovnega odbora za ekonomska vprašanja in Branko Miladinović, direktor TOZD Telekomunikacije Banja Luka. Nakupili so opremo za že postavljeno kombinirano centralo Metaconta in več manjših central, zraven pa še kompletno SI 2000, prvo končno digitalno centralo na tem vozliščnem področju. S tem bodo pridobili okrog 4000 novih telefonskih priključkov. Že doslej so bili Iskrini telekomunikacijski izdelki v Banja Luki in okolici dobro zastopani, predvsem s centralami Metaconta in Iskra 500A. Zdaj pa tamkajšnja organizacijo ptt zanima elektronika in digitalizacija, predvsem sistema SI 2000 in EWSD.

Iskra Telematiko so obiskali tudi Janez Gril, direktor PTT Celje, Miran Boga, direktor TOZD PTT Titovo Velenje, Ivo Kos, predsednik IS občine Mozirje in njihovi sodelavci. Podpisana je bila pogodba o dobavi treh central SI 2000/224 za objekte Ljubno, Luče in Vojnik. Tu gre za sovlaganje celjske in moziške občine. Mozirčani bodo dobili dve centrali — v Ljubnem in Lučah v Savinjski dolini, vsako z zmogljivostjo 500 telefonskih priključkov, Celjani pa centralo v Vojniku, ki bo imela 1000 priključkov. Investitorja sta TOZD ptt iz Celja in Titovega Velenja. Gre za uresničevanje plana v skladu s samoupravnim sporazumom o združevanju sredstev. V tem delu Slovenije je telefonsko omrežje solidno razvito in tako je manj težav pri odločanju za digitalizacijo. Prvi centrali SI 2000 (v Laškem in Rimskih Toplicah) sta tik pred montažo, vključno s pravkar podpisanimi je naročenih že šest, v prihodnje pa nameravajo s posodabljanjem nadaljevati.

Kazimir Mohar, foto: Dean Duboković

Program prestrukturiranja razvoja in proizvodnje digitalnih prenosnih sistemov

Značilnost za razvoj, proizvodnjo in trženje digitalnih prenosnih sistemov je, da moramo ponuditi trgu zelo veliko število različnih naprav za žični prenos, radiorelejni prenos in prenos s pomočjo optičnih kablov. Naprave morajo omogočati razne prenosne zahteve uporabnika. Serije posameznih naprav so zato relativno majhne (nekaj sto do nekaj tisoč naprav). Razvoj novega sistema traja običajno dlje kot proizvodnja tega sistema. Vse to ima za posledico nevarnost neprestanih zamujanj na trgu.

Po drugi strani prehajajo vsi svetovni proizvajalci komponent in naprav na avtomatske linije za t. i. površinsko montažo (surface mount technology — SMT). Avtomatizacija proizvodnje je ekonomsko upravičena le v primeru velike serije enakih sklopov. Obstaja torej vrsta zahtev in vprašanj, kako najti optimalne rešitve. Tu pa pomagajo nove pobude in nove rešitve. O njih se bomo pogovorili z mag. Andrejem Lavričem.

Ob kakšnih pogojih je ekonomsko upravičen prehod na SMT v specifičnosti proizvodnje ISKRE ELEKTROVEZVE?

Možna rešitev je modularni pristop k načrtovanju in proizvodnji digitalnih prenosnih sistemov. Pri ideji je poleg mene sodelovalo več avtorjev. Sodelovali so še dr. Jože Vugrinec, dipl. ing. Dragan Obradović, dipl. ing. (ISKRA ELEKTROVEZVE), in dr. Grozdan Petrović, dipl. ing. (ELEKTROTEHNIČNA FAKULTETA BEOGRAD). Ideja je bila prvič uporabljena pri raziskavah in razvoju obstoječe družine digitalnih radiorelejnih sistemov DRS, kjer so poleg številnih sodelavcev ISKRE ELEKTROVEZVE sodelovali še sodelavci z INSTITUTA JOŽEF STEFAN v Ljubljani in ELEKTROTEHNIČNE FAKULTETE BEOGRAD. V zasnovi nove družine digitalnih prenosnih sistemov, ki bodo imeli osnovo v novih tehnologijah je sodelovala tudi ISKRA CENTER ZA ELEKTROOPTIKO. Medsebojno povezovanje različnih organizacij bo moralo tudi v bodoče ostati osnova za razvoj digitalnih prenosnih sistemov. Prav tako bodo nujne tudi organizacijske spremembe, ki bodo omogočile tesno sodelovanje trženja inženiringa in načrtovanja novih sistemov.

Kako je zamišljen modularni pristop k načrtovanju digitalnih prenosnih sistemov?

Raziskave, razvoj, proizvodnjo in trženje digitalnih prenosnih sistemov lahko razdelimo na naslednje faze:

- Definiranje modularne strukture digitalnih prenosnih sistemov
- Izbira potrebnih blokov, enot in modulov in določitev potrebnih tehničnih karakteristik blokov enot in modulov s pomočjo sistemskih simulacij na osnovi računalniškega programa.
- Dodajanje bloka za simulacijo realnega kanala v omenjeni simulacijski paket. To omogoča oceno kvalitete zveze za kateri koli prenosni sistem. Rezultati teh simulacij so uporabni, tako za razvoj, kot tudi za projektivo prenosnih sistemov.
- Simulacija in optimizacija digitalnih in analognih modulov s pomočjo kupljenih programov in direktna sinteza modulov brez predhodnega

maketiranja s pomočjo elektronsko programabilnih vezij, CAD-CAM sistema in SMT ali ULA tehnologije,

e: Avtomatske meritve in kontrola, pri čemer nastajajo SW paketi za krmiljenje instrumentov že med razvojem sistema.

f: Orodja za inženiring, projektivo in trženje s pomočjo računalnika, kar mora prav tako nastajati že med razvojem sistema.

h: Računalniška povezava vseh zgoraj naštetih faz.

Da bomo sposobni zadostiti zahtevam sodobne proizvodnje in trženja RR in tudi drugih prenosnih sistemov, moramo osvojiti vse zgoraj našete faze. To pa je povezano z nujnimi spremembami v organizaciji ISKRE ELEKTROVEZVE (povezava razvoj — trženje).

Kako je zamišljena modularna struktura digitalnih radiorelejnih sistemov?

To je električna in mehanska zaokrožitve v funkcionalne podsestave imenovane module ter njihovih sestavljanje v višje funkcionalne dele (enote, bloke, module in naprave). Pri definiranju modula velja načelo univerzalnosti. Želimo, da s čim manj različnimi moduli sestavimo več možnih naprav za fleksibilno pokrivanje potreb trga. Variante naprav sestavljamo samo s pomočjo menjavanja, dodajanja ali izpuščanja posameznih modulov. V obstoječi družini DRS so moduli izvedeni povečini kot deli tiskane vezje. V novi generaciji RR naprav bodo moduli realizirani s pomočjo SM tehnologije. Posledica nove tehnologije bo tudi izenačenost kvalitete proizvoda (pri montaži odpade »človeški faktor«) ter zmanjšanje površine vezja. S tem pridobimo prostor za dodatne funkcije naprave, katere do sedaj DRS ni vseboval npr.: dodajanje pomožnih kanalov za daljinski nadzor, modul za nadzor in upravljanje, vezje za izločanje jitra itd. Na opisan način lahko bistveno skrajšamo razvoj družine, povečamo serijo sestavnih delov (modulov) in s tem pocenimo proizvodnjo.

Preden določimo gradbene elemente (module) določene naprave, si najprej zamislimo družino naprav, ki jo nameravamo osvajati. Družina naprav je omejena na določeno zmogljivost in frekvenčno področje. Primer: — največja prenosna zmogljivost naj bo 34Mbit/s v frekvenčnih področjih do 10 GHz in 140Mbit/s v milimetrskem frekvenčnem področju (15 do 60GHz).

— aktualna frekvenčna področja so od 400MHz do 60GHz.

V naslednjem koraku si zamislimo blok shemo naše »univerzalne« na-

prave. Vsak blok v blok shemi bo predstavljal bodoči modul naprave. Module nato združimo v skupine, katere opravljajo določeno funkcijo v napravi. Dajmo jim oznako A, B, C in D kot je simbolično prikazano na spodnji sliki.

Točke a, b, c in d po prikazani sliki predstavljajo lokalne ali zunanje prezevave skupine modulov.

Moduli skupine A predstavljajo t. i. linijski vmesnik. S pomočjo tega vmesnika lahko premostimo večje razdalje med dvema napravama s pomočjo žične (kabelske) povezave. Moduli vsebujejo galvansko ločitev kabelske linije od naprave, korektor linearnih popačenj kabla (po potrebi), vhodni regenerater ter dekoder linijskega signala. V primeru prezevave dveh naprav, ki so v neposredni bližini, ta skupina modulov ni potrebna.

Moduli skupine B opravljajo določene sistemske funkcije, potrebne tako za radiorelejni kot optični prenos: po potrebi izločajo jitter na vходу naprave, s pomočjo scramblerja postane digitalni signal statistično neodvisen od informacijske vsebine, dodajajo se pomožni kanali, ki omogočajo daljinski nadzor naprave, kontrolo kvalitete zveze in dodatne službene govorne kanale. Doda se lahko tudi mikroprocesorsko baziran nadzorno-upravljalni modul, ki nadzira pravilnost delovanja naprave, javlja okvare ali degradacijo naprave ali zveze ter komunicira s sistemom za lokalni ali daljinski nadzor in upravljanje.

Moduli skupine C določajo način modulacije in detekcije signala (MODEM). S pomočjo njih lahko sestavimo razne modulacijske postopke, ustrezne za vse načine prenosa (PAM, FSK, MQAM, MSK, CPFSK, MACPFSK, FECHERJEV MOD. itd.).

Moduli skupine D predstavljajo vmesnik proti kanalu. V primeru radiorelejnega prenosa je to mikrovalovni del oddajnika in sprejemnika.

Modularni princip je delno že uveden v naprave DRS. Nove tehnologije bodo omogočile dosledno izvajanje modularnega principa v naslednji generaciji naprav za digitalni prenos informacij. Dodatne želje projektive in uporabnika bodo imele za posledico le dodajanje, izpuščanje ali menjanje modulov znotraj enote.

Poleg električnih modulov imamo tudi programske ali softwarske module. Kaj so to softwarski moduli?

Softwarski moduli so računalniški podprogrami, s pomočjo katerih si olajšamo načrtovanje električnih ali hardwarskih modulov. Z njimi simuliramo delovanje modulov pred njihovo fizično izvedbo, kot tudi ugotavl-

Andrej Lavrič

jamo lastnosti, oz. karakteristike bodočih naprav, ki bodo imele vgrajene te module. Pozneje tvorimo računalniško knjižnico možnih modulov, katere s pomočjo računalniškega sistema za načrtovanje naprav (CAD-DAM) povezujemo tako, da dobimo razne variante naprav. Simulacijski paket ima naslednje podprograme:

Podprogrami simulatorji: simulirajo delovanje posameznih modulov

Podprogrami instrumenti: z njimi lahko opazujemo signal v časovnem ali frekvenčnem prostoru, v kateri koli točki sistema po sliki 3.

Podprogrami analizatorji: računajo verjetnost napake ob dodanem šumu, interferenčnih motnjah in realnem kanalu; računajo kumulativni spekter oddajnika, jitter itd.

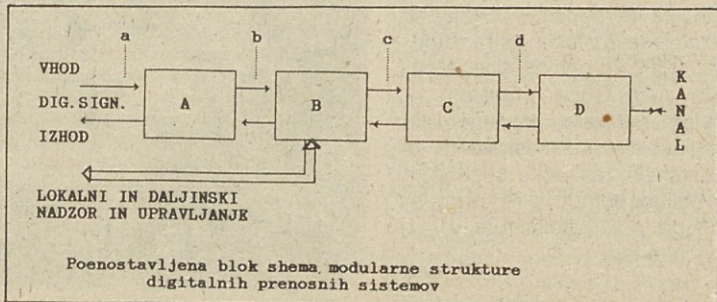
S pomočjo teh programov lahko močno skrajšamo razvoj sistema. Olajšuje izbiro rešitve naprav in modulov sistema, ki so kompromis med tehničnimi lastnostmi, kompleksnostjo in ceno sistema. S tem delno odpade ponavljanje razvoja naprave, ki je do sedaj nujno sledil prvim sistemskim meritvam in je dejansko zahteval največ razvojnega časa. Omogoča tudi hitro lokalizacijo modulov, ki so povzročili degradacijo ali okvaro sistema. V vsaki točki na izhodu modulov lahko primerjamo simuliran in merjen rezultat. To je pomembno tako za razvoj kot za servisiranje naprav. Program lahko na preprosti način razširimo s tem, da dodamo v simulacijski paket nove module ali podprograme analizatorje.

Kakšne prednosti nudi torej novi pristop k načrtovanju prenosnih sistemov?

Podana modularna struktura digitalnih RR sistemov ter simulacijski paket te modularne strukture je rešitev, ki lahko nekajkrat skrajša čas razvoja digitalnega RR sistema. Sistem naredi maksimalno prilagodljiv željam trga z minimalnimi dodatnimi razvojnimi vložki. Vse spremembe se opravljajo na ravni menjavanja modulov znotraj že razvite naprave.

Rezultati, ki jih prinaša ta pristop, bodo seveda še večji, v kolikor bomo uspeli povezati v enoten sistem tako trženje, kot inženiring, projektivo, razvoj in proizvodnjo v ISKRI ELEKTROVEZVE. To pa je pogojeno z nujnimi organizacijskimi spremembami.

Boris Čerin

Sprejem najboljših slovenskih atletov

Sejna dvorana na vrhu Iskrine poslovne stavbe v Ljubljani je ob zaključku lanske, kar precej uspešne atletske sezone, spet gostila najboljše slovenske atlete in atletinje v letu 1988. Izbor najboljših je v posebni anketi opravilo 62 novinarjev, trenerjev, članov IO Atletske zveze Slovenije in predstavnikov atletske organizacij. Kot je znano, je Iskra generalni pokrovitelj vrhunske atletike v naši republici.

Za nami je atletska sezona, ki je slovenski atletiki prinesla nekaj vidnih uspehov. Med največje lahko štejemo uvrstitev treh mladih — Prijona, Bukovčeve in Lužarjeve med 12 najboljših na svetu na mladinskem SP v Sudburyju. Teško je naštetiti vse pomembne rezultate in uvrstitve slovenskih atletinjin in atletov, vsekakor pa velja opozoriti, da so v sezoni 1988 izboljšali 38 republiških rekordov, od tega 9 absolutnih rekordov — 5 v moški in 4 v ženski konkurenci. Zanimiv je tudi podatek, da je bilo letos povečano število tekmovalcev mednarodnega — od 6 na 7 — in zveznega razreda — od 27 na 29.

Prvouvrščeni v posameznih kategorijah so: člani Milan Stjepović (AD TAM), članice Kristina Jazbinšek (AD Kladivar), starejši mladinci Matjaž Polak (AK Triglav), starejše mladinke Brigita

Bukovec (AK IBL Olimpija), mlajši mladinci Miha Prijon (AK Gorica), mlajše mladinke Marjana Lužar (ŽAK Ljubljana), pionirji Matjaž Iskra (AK Ptuj) in pionirke Silviya Koren (AD TAM).

Pokal Atletske zveze Slovenije za zmagovalni občinski reprezentanci na 23. krosu Dela v kategorijah atletskega naraščaja oz. v mladinsko-članskih kategorijah je prejela ZTKO Titovo Velenje, priznanje pa so prejeli tudi organizatorji omenjenega krosa.

Slavja ob podelitvi pokalov in priznanj se je z Iskrine strani udeležil tudi član poslovodnega odbora Jože Godec. Gostom — atletom, njihovim trenerjem in drugim atletske delavcem je čestital ob zaključku sezone in jim obljubil pomoč Iskre kot generalnega pokrovitelja tudi v prihodnjem letu.

LD

Iskra Kibernetika

Zadnja seja aktiva ZB

Pred dnevi se je na svoji zadnji seji sestel aktiv Zveze borcev kranjske Iskre. Zbrane člane ZB iz Kibernetike, Telematike in Električnih orodij so pozdravili tudi sekretarji Iskrinih DO. Na seji so se dogovorili o prenehanju delovanja aktiva ZB. Svoje probleme bodo v prihodnje borci reševali v okviru sindikata, saj se je njihovo število zmanjšalo, nekateri se bodo upokojili v letu 1989. Na sestanku so obravnavali poročila o delu aktiva v zadnjem obdobju in se dogovorili za nadaljnje reševanje svojih vprašanj. Borci so imeli v razvoju Iskre pomembno vlogo, v vseh letih so se vključevali v delo ostalih DPO in spremljali poslovno strategijo Iskrinih organizacij.

A. Boc — foto: I. Okršlar

Še vedno z nami

V soboto, 10. decembra 1988, je bila v prostorih Delavske restavracije tradicionalna novoletna pogostitev upokojenih delavcev Iskre Kibernetike.

V krogu naših vodilnih delavcev, predsednikov samoupravnih organov in nekdanjih sodelavcev so se spomnili na svojo življenjsko in delovno pot, ki ostaja za njimi, trdno vpeta v Iskro.

Ob skromnem novoletnem darilu in pogostitvi so bile še najbolj pomembne tople besede in stisk roke. V imenu vseh nas je upokojence pozdravil predsednik poslovodnega odbora Kibernetike Janez Novak. Dobrim željam se pridružujemo tudi v uredništvu Kibernetike!

A. Boc — foto: Miha Kern

Requiem za ZZB Iskra Commerce?

23. decembra so se v Mali dvorani poslovne stavbe Iskra Commerce zbrali še živeči člani Zveze borcev in aktivistov NOB centralne poslovne organizacije Iskre, da bi se udeležili tradicionalne interne proslave dneva JLA.

Ideja o praznovanju dneva JLA v Iskri Commerce kot povsem civilni poslovni organizaciji je zorela nekako vzporedno z vedno bolj prisotnim spoznanjem, da ima današnja proizvodna asociacija Iskra svoje korenine v NOB. Se pravi v nekem obdobju, ko so v kočevskih gozdovih začele delovati partizanske delavnice (SPARD), namenjene v glavnem za popravilo orožja pa tudi za izdelavo in predelavo vsakovrstnih in prepotrebni sredstev za zvezo.

Temeljni pogoj za uresničitev te zamisli je bilo znanje in praktična usposobljenost partizanskih tehnikov in inženirjev, ki so svoje puške zamenjali z učinkovitejšim orožjem: s tehniko, ki je omogočila večjo homogenizacijo partizanskih enot in močno povečala njihovo manevrsko sposobnost ter taktično in strateško učinkovitost. Za bojevanje v specifičnih okoliščinah, ki so vladale na, od okupatorskih vojsk strogo nadzorovanem slovenskem ozemlju, je bilo to odločilnega pomena.

Ljudem, ki so nadvse uspešno opravili svojo nalogo v času NOB, so bile zaupane nič manj pomembne dolžnosti v povojni obnovi in postavljanju novih temeljev slovenske industrije in gospodarstva nasploh. Opravili so jih dobro povsod, kje, sta bila tehniško znanje in poslovno-organizacijska sposobnost priznani kot osnovno vodilo za nadaljnji gospodarski vzpon. Vse to sledeč večkrat izraženi viziji Bo-

risa Kidriča, ki je bodočnost Slovenije videl v predelovalni industriji, pospešeni elektrifikaciji in smotrni izrabi njenega geografsko prometnega položaja na tem koncu Evrope. Iskra je sprejela ta izziv, kolikor je bilo to v njeni moči: tako v matični deželi pa tudi izven republiških meja.

Iskra in JLA

Jugoslovanska armada je bila že od samega začetka pomembna odjemnik Iskrinih izdelkov in storitev tiste vrste, ki jih ponavadi ne uvrščamo med artikle t. i. široke potrošnje. Zato obsega in rezultatov medsebojnih poslovnih zvez ni mogoče zaslediti med poslovnimi anali in komercialno publicistiko, namenjeno domači in tuji javnosti. Zlasti glede izdelkov in storitev, ki sodijo v sfero višje in kompleksne tehnologije in kjer po vsem razvitem svetu prihaja do nujnih povezav med vojaškim in civilnim proizvodnim sektorjem.

Nedvomno je bil tudi to eden izmed vzrokov, ki so — poleg tistih čisto »tradicionalističnih« — pripeljale Iskro Commerce do odločitve, da se medsebojne poslovne zveze enkrat letno obeležijo s skupnim praznovanjem dneva JLA. — Toliko v pojasnilo tistim, ki so si to potezo razlagali kot nepotrebno podvajanje Iskrinih javnih manifestacij (dan Iskre — dan borca!) in dodatno obremenjevanje sindikalnih proračunov.

Ideja o proslavi dneva JLA v Iskri Commerce, ki ima med dru-

gim na skrbi tudi oblikovanje t. i. imaga celotne Iskrine proizvodne asociacije, se je sčasoma razvodenela in skrčila na letno srečanje partizanskih veteranov in aktivistov NOB ter s tem izgubila svoj prvobitni smoter.

Prvi znak, da družbenopolitični dejavniki na tem področju niso uspešno posredovali, je bila opazna odsotnost rezervnega starejšinskega kadra JLA v Iskri Commerce, ki naj bi po splošno deklarirani logiki nadaljeval pozitivna izročila NOB. Seveda bi bilo iz vsega tega napačno sklepati o odsotnosti nečesa, čemur pravijo v razvitem svetu poslovno-politični marketing, pri nas pa podružbljanje oboroženih sil.

Brez dlake na jeziku

Vsebinsko najzanimivejši del sicer skromne prireditve za dan JLA je bil priložnostni nagovor predsednika ZZB J. Novljanja, ki je na kratko orisal gospodarsko in finančno situacijo v Iskri in njegovi poslovni izpostavi Iskri Commerce. Le-ta je, povedano v previdnem publicističnem žargonu, nekje izpod »pozitivne ničle«, kar si lahko razlaga vsak po svoje, glede na okoliščine notranjega in zunanjega izvora.

Očitno brez zlih namenov je predsednik svojim bojnim tovarišem nanizal (zvečine že znana) dejstva in pojave, ki napovedujejo globoke tektonske premike v proizvodni in tržnoprometni strukturi Iskre, ki si želi rezervirati vstopnico za 21. stoletje. Cena je znana: brezpogojno posodablja-

nje tehnološkega in marketinškega znanja in postopno povezovanje z mednarodnimi gospodarskimi tokovi, ki so edino objektivno merilo za ocenjevanje doseženih rezultatov. Vsa prizadevanja tistih, ki so za ohranitev statusa quo in za enakost v revščini, bodo morali prej ali slej prepustiti svoje mesto ljudem, ki bodo kos slediti trendom sodobne informativne družbe.

Iskra Commerce, ki si je med svojim 30-letnim obstojem ustvarila določene tržnoprometne pozicije doma in na tujem za račun in v imenu združene Iskre, bo morala prav tako spremeniti svojo poslovno taktiko in strategijo v smislu že omenjenih tržnih postulatov ob podpori združene Iskre ali brez nje. V drugem primeru bo prisiljena spremeniti svojo obstoječo tržno fiziognomijo in uporabiti svoje kadre na bolj perspektivnih področjih, kjer delujejo neizprosni zakoni tržne selekcije in konkurence in ne zgolj nujnost preživetja za vsako cenno.

Tako je minila letošnja proslava dneva JLA bolj v znaku nekakšnega kratkega »seminarja« in priložnostnega razišljanja o nekaterih »tradicijah« v Iskri Commerce in Iskri nasploh, ki s tistimi partizanskimi nimajo dejansko ničesar skupnega. Doživeli in preživeli smo še hujše čase, so si mislili partizanski veterani in aktivisti in si v tem imenu voščili zdravo novo leto 1989.

Glede prihodnjih prireditev ob dnevu JLA pa bodo zanesljivo našli ustrezno rešitev rezervni starešine oboroženih sil v Iskri Commerce, ki jim je ta manifestacija v prvi vrsti namenjena.

M. Ljubič

Zanimivosti

Kitajski zid

Kitajski zid je dolg 6000 km in sega od province Gansu do obale Vzhodno kitajskega morja. Čeprav so ga zgradili zaradi obrambe pred Mongoli, ni predstavljal zadržka, ker je nek general hirajoče dinastije Ming sam odprl vrata napadalcem. Danes je zid poglavitna zgodovinska znamenitost, vidna s prostimi očmi iz Meseca.

Letos si ga bo predvidoma ogledalo 4,5 milijona turistov, približno 33.000 na dan. Posebno v dopoldanskem času je tam velika gneča. Izhodiščna točka je kraj Bada Ling, približno 80 km severno od Pekina, od koder vozijo avtobusi.

Sedaj nameravajo napraviti žičnico s severa in z juga, da bi bil lažje dosegljiv za turiste. To pa je sprožilo val protestov kitajskih intelektualcev, ki menijo, da bo ta edinstveni kulturni spomenik na ta način ogrožen. Veliki zid je namreč kulturna dediščina vsega sveta in ni last pekinškega podjetja ali pa funkcionarjev. Kot se tudi pri nas pogos-

to dogaja, intelektualcem odgovarja šef podjetja za organizacijo žičnice, da je prišla ta iniciativa prepozno. Kabine francoskega podjetja so že naročene in plačane, dobavili pa naj bi jih v decembru. Poslovni partner iz Hong Konga zahteva v primeru preklica naročila pogodbeno kazen v višini dveh milijonov dolarjev.

(Spiegel)

Sterilizacija na Kitajskem

Zahodni diplomati menijo, da bo načrt kitajske vlade o sterilizaciji milijona duševno prizadetih Kitajcev povratek k obdobju razčlovečenja. Osnutek zakona namreč predvideva preprečitev rojstev otrok, ki so na kakršen koli način prizadeti. V kitajski provinci Gansu že poteka sterilizacija oseb z geslom »zmanjšanje števila prizadetih in kakovostno izboljšanje prebivalcev.« Pekinški »Ljudski časopis« poroča, da morajo biti kaznovani

vsi tisti, ki so odgovorni za rojstva prizadetih. Tako velja samo v provinci Gansu 270 tisoč ljudi za duševno prizadete. Niso sposobni za delo in žive le od socialne pomoči. Duševno bolne ženske, ki so že noseče, naj bi prisilili k splavu.

(Panorama)

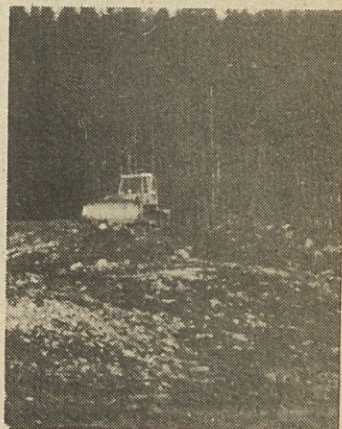
Bogastvo v smeteh

Kosovni odpadki, takšni, ki jih od časa do časa pobirajo tudi v naših mestih, so lahko vir bogastva. Dva zahodnonemška podjetnika, ki sta jih odvažala, sta sedaj napisala knjigo z naslovom »Bogastvo v smeteh«. V njej opisujeta, kaj vse ljudje zavržejo. Med drugim sta našla originalne oljnate slike, dragoceno kožuho, tovarniško nove električne aparate, šahovnice, pisalne stroje, pohištvo, slonokoščeno pisalno mizo, zraven še različne glasbene instrumente, kot so flaute, bobne, gosli itd. Očitno je, da glasbeniki instrumente radi zavržejo. Zdravniki odmetavajo kirurški

instrumente, zobozdravniki pa zobozdravstveni pribor. »Vsekakor bo potrebna nova kultura v reciklaži«, modrujeta avtorja knjige.

(Spectrum)

Zbral, prevedel in priredil Marjan Kralj

Naših štirideset let

Piše:
Dušan Željeznov

Naš sogovornik:
Franc Košir

Nagrada za življenjsko delo

Serijo srečanj z našim sogovornikom zaključujemo z letom 1980, ko je Franc Košir, čeprav je bil že šest let v pokoju, prejel na dnevu Iskre in borca 1980. leta v Žužemberku najvišje Iskrino priznanje, nagrado za življenjsko delo. Naše glasilo je 3. julija objavilo obrazložitev nagrade in moj takratni razgovor z nagrajencem, ki tudi danes ni nič kaj izgubil na svoji avtentičnosti in aktualnosti.

Obrazložitev nagrade se je glasila:

Francu Koširju iz Črnomlja se dodeli priznanje Iskre za izjemne dosežke pri razvoju samoupravljavanja in družbenopolitičnih dejavnosti ter za razvoj gospodarjenja in produktivnosti dela v DO Kondenzatorji Semič.

Franc Košir se je zaposlil v »Iskri« Semič 1. 11. 1962 in hkrati prevzel vodenje tega kolektiva, ki je že v njegovem prvem mandatu začel dosegati vidne rezultate. Leta 1963 se je pričela obširna rekonstrukcija tovarne, ki je bila končana naslednje leto, z novo postavljenno opremo pa je bila dana trdna osnova za nadaljnje širjenje in uskladitev z racionalno tehnologijo proizvodnih postopkov.

Da je delovna organizacija doživljala res hiter razvoj nam zgovorno pričajo podatki, da se je v času vodenja tovarne pod Koširjevim vodstvom število zaposlenih povečalo iz 220 na 1050. Tovarniški bruto produkt se je dvignil iz 8 milijonov din na preko 140 mio din. Izvoz pa se je povzpел na 2 milijona 100 tisoč dolarjev.

Razgovor z nagrajencem pa je potekal takole:

»Skupaj smo zorali ledino Iskre v Semiču«, nam je na začetku pogovora dejal Iskrin nagrajenec Franc Košir iz Črnomlja, »in tudi zadnjih šest let, odkar sem v pokoju, nenehno spremljam rast ne samo semiške, temveč celotne Iskre. Tudi danes mi ni vseeno, kako Iskri gre. Če pa se spomnim nazaj, v leto 1962, ko sem prišel v semiško Iskro, smo tudi začeli s prvimi investicijami, ki so bile naslednjega leta tudi

odobrene. Ko smo takrat investicije končali, je prišlo do restrikcij, prav tako kakor sedaj. Vendar pa smo takrat mnogokaj in veliko sami storili, pa se mi zdi, da bodo tako delali tudi danes. Že takrat smo iz dohodka naše tovarne prispevali velika sredstva za razvoj Semiča, tako smo tam zgradili hotel, ceste, pomagali šolstvu. Tudi letos gre semiška Iskra v večje investicije, kar iz srca pozdravljam, saj brez investicij ni nadaljnega razvoja.«

Na vprašanje, s čim se ukvarja zdaj, je Franc Košir odgovoril: »Sem predsednik občinskega odbora ZZZB NOV Slovenije, član republiškega odbora ZZZB in član nekaterih republiških komisij. Opravljam tudi funkcijo tajnika odbora za izgradnjo »Partizanske magistrale«, katere gradnja bo trajala še dve leti, kajti mislimo jo potegniti do Kolpe in zgraditi tudi most čez njo. Tako bi »Partizansko magistralo« povezali z Luzijano, kar bo omogočilo povezavo z Reko, Karlovcem in Plitvicami.

Nadalje nameravamo urediti znano partizansko bazo v Starih žagah, kjer so bile različne partizanske delavnice med njimi tudi radio-tehnične, iz katerih se je razvila Iskra. Žal so tu vsi objekti porušeni, pa nameravamo zato v Črmošnjicah prihodnje leto zgraditi na novo muzej, v katerem bi, kot sem že omenil, razstavili partizansko inovacijsko in tehnično dejavnost. Tako pripravljamo v tem smislu samoupravni sporazum, med katerega podpisniki je seveda tudi Iskra. Letos bomo napravili načrt za muzej in prepričan sem, da bomo prihodnje leto lahko že začeli z delom.«

Na vprašanje, kako je sprejel vest o dodelitvi Iskrine nagrade, je Franc Košir dejal: »Iskreno povedano, sem se pravzaprav zelo

Naš sogovornik Franc Košir

začudil, saj sem že toliko let zunaj iz Iskre in bi bilo morda bolj prav, če bi nagrado dobili ljudje, ki delajo v semiški Iskri sedaj.

Če se ozrem nazaj, potem lahko rečem, da sem bil dolga leta v službi na okraju, pa v Ljubljani, da pa sem se pravzaprav najbolje počutil, ko sem bil v semiški Iskri. Občutek namreč imam, da smo nekaj ustvarili, da smo zaposlili ljudi in da smo jim dali, kar je najvažnejše, kruh. Ljudje pa to dobro čutijo, tovarna pa je bila na moji poti izredna šola, kakršne sploh ni nikjer. Semiška Iskra je danes kadrovsko uvrščena, veliko inovacij imajo, ljudje študirajo ob delu. Dobro vem, da je za Belo krajino semiška Iskra pomembna tovarna, ki jo vsi Belokranjci visoko cenijo tudi zato, ker semiška Iskra tesno sodeluje in se sodelovala s terenom, kajti njen razvoj in njena moč se utrežno odražata tudi v preobrazbi in razvoju tako Semiča kot celotne Bele krajine.«

Med kranjskimi Prešernovimi nagrajenci tudi Miha Štefe in Franci Žižmond

Kranj. V ponedeljek zvečer so na obletnico Prešernovega rojstva podelili v Kranju tradicionalna priznanja kulturne skupnosti »Prešernove nagrade« na področju ljubiteljske kulturne dejavnosti. Podelili so tri velike in osem malih Prešernovih plaket. Med dobitniki najvišjega priznanja za ljubiteljsko kulturno dejavnost v kranjski občini sta tudi dva sodelavca Iskre Telematike in sicer Miha Štefe, ki je prejel veliko Prešernovo plaketo in Franci Žižmond, ki je prejel malo Prešernovo plaketo.

Veliko Prešernovo plaketo sta prejela še Janez Foršek in Jožica Debelak, Malo Prešernovo plaketo pa še: Ivan Kranjc, Mateja Jahlin, Metka Stucin, Janez Žlindra, Janja Kraševc, Lea Menciger in KUD Dom učencev in študentov Ivo Lola Ribar Kranj.

Miha Štefe je prejel Veliko Prešernovo plaketo za dolgoletno vsestransko delovanje v ljubiteljski kulturi. Zaposlen je v planski pripravi proizvodnje — Programskega področja Terminali.

Miha Štefe

Franci Žižmond

Že skoraj 20 let je član KUD Dobrava Naklo, več let pa je bil tudi predsednik društva. Vsa leta je bil organizator in pobudnik do sedaj že 13. tednov kulture v Naklem. Miha Štefe je režiral 15 dramskih predstav, odigral veliko vlog, med drugim tudi na odru Prešernovega gledališča. Že 18 let je tudi član recitatorske skupine v Iskri, na osnovni šoli v Naklem pa že več let zelo uspešno vodi dramski krožek. Za svoje zelo bogato kulturno delo je prejel, pred leti Malo Prešernovo plaketo.

Franci Žižmond je prejel Malo Prešernovo plaketo kot priznanje za delo na folklornem področju, saj se s tem amatersko ukvarja že 16 let. Bil je plesalec v folklorni skupini Predoslje, nato pri folklorni skupini Iskra, sedaj pa je prevzel vlogo gospodarja, hkrati pa skrbi za nabavo novih narodnih noš, za njihovo izvirnost in kvalitetno izdelavo.

Janez Kuhar

Upokojenci

Iskra Elementi — Delavci Delovne skupnosti in Orodjarne v Elementih že vrsto let skupaj proslavljajo dan republike. Po tradiciji povežejo slavje tudi s podelitvijo nagrad jubilantom dela. Tole so v tem letu zaokrožili svojo delovno dobo v Iskri:

Iz Orodjarne sta proslavila tri desetletja dela v Iskri Janez Mihevc in Marjan Trtnik, deset let pa je dopolnil Lojze Zorc.

V Delovni skupnosti skupnih služb so imeli nekaj več slavlencev: za 30-letni delovni jubilej so nagradili Marijo Klemenc, Angelo Pajk, Marijo Glavan in Franca Kavčiča. Dvajset let je v Iskri že Ada Neubauer, desetletnih delovnih jubilatov pa je bilo pet: Tereza Torkar, Valter Zavec, Stanislav Močnik, Marina Mikuš-Kavčič in Ljudmila Vehovec.

Dr

Ni dolgo tega, kar je zaradi upokojitve zapustil krog sodelavcev dolgoletni član Iskre Avtoelektrike Nova Gorica Alfred Leban, bolj poznan pod imenom Fredi. Že 20. junija pred davnimi petindvajsetimi leti je prestopil prag te delovne organizacije in se kot izučeni mizar zaposlil v mizarški delavnici v tovarni delovnih sredstev. Delo mu je teklo lepo od rok, marsikaj je izboljšal, popravil, obnovil in naredil na novo. Zato je bil cenjen in spoštovan ter priljubljen sodelavec. Ob slovesu so se na krajši, a toliko bolj prisrčni slavnosti zbrali ob njem vsi njegovi sodelavci, zaželeli so mu vse najboljše v pokojju, v spomin na dolgo prehojeno pot v Iskri Avtoelektriki pa so mu poklonili spominsko darilo. (M. R.)

Slovo iz delovne sredine je vedno težko, vendar čas naredi svoje, za vsakega pride nekoč dan, ko mora zapustiti kolektiv. In tak dan je prišel tudi za Oskarja Simčiča, skladiščnega delavca v TOZD Komerciala novogoriške Iskre Avtoelektrike, prišel je čas njegovega zasluženega odhoda v pokoj. Oskar je prišel v Avtoelektriko že 30. marca 1967 in vse do letošnjega oktobra pridno in vestno opravljal dodeljena mu dela in naloge. Sodelavke in sodelavci so mu pripravili poslovitveno slovesnost, na kateri so se mu zahvalili za ves vložen trud, mu poklonili spominsko darilo in mu zaželeli vse najboljše in trdnega zdravja v pokojju. (M. R.)

V slovo Štefanu Brulcu

Komaj dobro leto je minilo, odkar smo v prijetni družbi pri Bormesu proslavljali tvoj odhod v zaslužen pokoj pa Te je že iz naše sredine od tvojih najdražjih iztrgala kruta bolezen.

Dragi Štefan, nikakor ne moremo dojeti, da te ni več med nami. Vsi smo vedeli za tvojo bolezen, vendar niti slutili nismo, da se bo tvoja življenjska pot končala tako hitro. Zakaj je ta kruta bolezen izbrala prav tebe? Tebe, ki si bil človek, poln življenja in načrtov. Tako zdravo kot si živel Ti, ne živi nihče od nas. Pot do službe in pot na Rožnik je bila tvoja vsakdanja pot. Ljubil si hribe in doline, ljubil gozdove in glas ptice šoje ti je razvedril marsikateri dan. Ko pa si se utrujen vrnil domov, si vso svojo ljubezen posvetil še svojim najdražjim. Nikoli nisi pokazal utrujenosti, kajti ko so te za hlače vlekli tvoji vnuki, si pozabil na vse. Tako rad si jih imel in ponosen si bil nanje. Vsi so hoteli tvojo toplo besedo in nežen stisk k Tebi. Veliko prostega časa si preživel z njimi tako, da je za Tvoj hobi ostalo bolj malo časa. Pa vendar si popravil ali pa naredil veliko ur. Samo da si nekaj rezal, privijal ali odvijal pa si bil srečen. Hotel si, da vse ure tečejo točno, da ena bije tako, druga tako.

Življenje je res gledališče. Prideš, pogledaš in greš. Ti, Štefan si odšel, prehitro odšel, vendar nam vsem boš ostal v spominu kot dober prijatelj in nepozabni sodelavec.

Z bolečino v srcu se poslavljamo od Tebe. Pogrešali Te bomo in radi se Te bomo spominjali. Vsem tistim, ki si jih imel Ti najbolj rad pa izrekamo iskreno sožalje.

Tvoji sodelavci iz
Iskre Commerce
Tržno področje Jugoslavije

Zanimiva razstava v Kranju

V torek, 10. januarja, so v galeriji Mestne hiše v Kranju, Titov trg 4 odprli zgodovinsko razstavo Gradovi na območju Kranja.

Z razstavo o gradovih na območju Kranja želimo prispevati k poznavanju fevdalnih središč, posredovati podatke o njihovem nastanku in gradbenem razvoju ter opozoriti na pomembnejše dogodke, ki so povezani z gradovi. Težišče razstave je na slikovnem gradivu, študijsko pripravljenih načrtih in zemljevidih ter besedilih in legendah.

V zaslužen pokoj je odšla po 33-letnem nepretrganem službovanju v Iskri vestna in pridna sodelavka Minka ŽERJAV iz prodajnega oddelka Videomatike v PPC. Sodelavci so se prisrčno poslovili od nje (na sliki v svetli majici na desni) in ji zaželeli mirno uživanje pokoja. Za obvezno razgibanje pa so ji kupili kolo in podelili lepa darila.

(Foto: Marjan Kralj)

			ISKRA	RISANA ZABAVNA ZGODBA	VIŠJI CERKVENI DOSTOJANSTVENIK	POŠKODBA	EDVARD BENEŠ	LAHKO-ATLET. PANOGA	SLOV. ARHITEKT - SOLE (EMIL)	ZEMELJSKI PLIN	URNA
SPRETEN ČLOVEK											
RIMSKA KOMEDIJA V ČASU CESARJA AVGUSTA											
EVROP. VELETOK							OKVARA ZNAČAJ				
MASSENETOVA OPERA								HRVAŠKI "PETROL" JANEŽ (LAT.)			
ISKRA	DESNİ PRITOK VOLGE	POKRIVALO BANJA				NORD. BOGINJA MORJA NEMŠKI PISATELJ				PESNICA NEGRI	AVTOR: RUDI MURN
SLADKOV. ROPARSKA RIBA				OBROK POSOJILA NATRIJ							OLIVER TWIST
KAČA NAVADNO VELIKA					MESTO V ASTURIJI ŠPANJA						
MESTO V JUGOVZH. TURČIJI					GRAFIČNI DELAVEC						

KNJIGOVEZNICA JUGOREKLAM

strojna knjigoveška dela na najboljših strojih, vezava uradnih listov in finančnih kartic, izdelava prešpan in arhivskih map, vogačkanje, biganje, perforiranje, kaširanje, zlatotisk... Prislunili smo željam naših strank in poenostavili poslovanje. Naročanje in prevzem storitev potekata neposredno v proizvodnem obratu. Do razdalje 20 km organiziramo brezplačen prevoz.

- kratki roki izdelave
- konkurenčne cene
- velik parkirni prostor

Smo v centru Ljubljane, na Titovi 23a. Vse informacije: vodja knjigovoznice Adam Mauricio. Telefon: 061 310-727.

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željeznov, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23 telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.